

N:O 3/2019 SUOMEN KÄÄNTÄJIEN JA TULKKIEN LIITTO

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

Kesäduuni-blues?

Heikki Karjalainen

Syksyn tullen on tapana puhua siitä, miten kulu-
nut kesä on mennyt: käytiinkö kesälomalla mat-
kalla ja millaiset lomasäät kenelläkin oli. Kääntäjät
ja tulkit poikkeavat tässäkin suhteessa valtaväes-
töstä; kesät rytmittyvät parhaassa tapauksessa
puolisoiden kesälomien mukaan, tai jos puolisoa ei
ole tai hän sattuu olemaan samalla alalla, voi hyvin
käydä niin, että kesäloma jää kokonaan pitämättä
dedis- tai muiden työpaineiden tähden. Hyvässä lykyssä lomaa
voi olla tiedossa myöhemmin syksyllä, mutta silloin kaikki muut
ovat jo töissä, eivätkä Suomen säät tunnetusti rohkaise lomailuun
kesäkuukausia lukuun ottamatta.

Kääntäjän ainoa loma voikin olla vain toimeksiantojen vä-
linen tauko. Mutta varsinkin silloin kun käännökset ovat niin
pitkiä, että niiden tekemiseen menee useita kuukausia, muuta-
mankin päivän tauolla voi olla iso merkitys. Tieto siitä, että on
saanut päätökseen ison projektin ja voi aloittaa jotain ihan uutta,
virkistää ja antaa voimia.

Jos taas käy niin, että koko kesä menee saman käännöstyön
parissa, kesällä työtahti tuppaa kuitenkin olemaan leppoisaampi
kuin muina vuodenaikoina. Ulkona tulee oltua enemmän ja kyn-
nys jättää työt hetkeksi ja lähteä nauttimaan kesästä mökillä tai
festivaaleilla tai ihan vain kavereiden kanssa on paljon matalampi
kuin talven loskakeleillä.

Hyvä niin: kesällä kuuluukin rentoutua, tankata D-vitamiinia
ja kerätä voimia tulevan talven varalle, sillä vaikka talvi näinä il-
mastomuutoksen aikoina ei enää ehkä olekaan niin kylmä, pitkä
ja pimeä se kuitenkin on. Kääntäjien ja tulkkien ammatti ei ole
fysisesti raskas, mutta henkisesti se vaatii paljon, ja jos kesällä ei
ehdi lainkaan rentoutua, se näkyy heti jaksamisessa.

Ja siinä tapauksessa, että huono omatunto kolkuttaa kesällä
tekemättä jääneiden töiden takia, kannattaa lohdutautua sillä,
että kesän leikottelujen hedelmät voi korjata syksyllä parantu-
neena työtahtina.

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton puheenjohtaja.

Summertime Blues på jobbet?

Heikki Karjalainen

När hösten kommer brukar vi berätta om hur
sommaren har gått: om man åkt på en resa och
hurdant vädret varit under semestern. Också i detta
fall skiljer sig översättare och tolkar från resten av
befolkningen. Sommarens rytm anges i bästa fall
av partnerns semester, och om man inte har nå-
gon partner eller om hen råkar arbeta inom samma
bransch kan det hända att man inte alls har ledigt

på grund av deadlines eller annan arbetspress under sommaren.
I bästa fall kan man se fram emot en ledighet längre fram på
hösten, men då är alla andra tillbaka på jobbet och i Finland
lockar vädret sällan till semesterfirande förutom under sommar-
månaderna.

Översättarens enda ledighet kan bestå av en paus mellan olika
uppdag. Men särskilt för dem som arbetar med uppdag som är
så stora att det tar flera månader att slutföra dem, kan en paus
på bara några få dagar betyda mycket. Insikten om att man har
slutfört ett stort projekt och kan börja på något nytt friskar upp
och ger nya krafter.

Råkar man däremot arbeta med ett översättningsuppdag som
sträcker sig över hela sommaren brukar arbetstakten ändå vara
lugnare än under resten av året. Man tillbringar mera tid utomhus
på sommaren än under vinterrusket, och tröskeln är lägre att läm-
na arbetet för en stund och gå ut och njuta av stugliv eller någon
festival, eller bara av att gå ut med kompisarna.

Bra så: på sommaren gäller det att slappna av, tanka D-vita-
min och samla krafter för den kommande vintern. Även om vint-
rarna kanske inte längre är så kalla i dessa tider av klimatföränd-
ring, så är de förvisso långa och mörka. Översättarens och tolkens
yrke är inte fysiskt tungt, men det kräver mental ansträngning,
och hinner man inte slappna av under sommaren så avspeglas det
genast i energinivån.

Om det händer att man har dåligt samvete på grund av arbete
som blivit ogjort under sommaren, kan man alltid trösta sig med
att frukterna av en lugnare sommar kan skördas senare genom en
raskare arbetstakt på hösten.

Skribenten är ordförande för Finlands översättar- och tolkförbund.

Översättning: Marjukka Heinonen

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) on vuonna 1955 perustettu kääntäjien ja tulkkien aatteellinen etujärjestö.
Liiton tavoitteena on mm. edistää laatua ja ammattimaisuutta kääntämisen ja tulkkauksen alalla.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
Hietaniemenkatu 2, 4. kerros, 00100 Helsinki.
www.sktl.fi

ISSN 0356-4649

Julkaisija:
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto –
Finlands översättar- och tolkförbund ry

Päätoimittaja:
Heikki Karjalainen
heikki.karjalainen@sktl.fi

Toimitussihteeri:
Maarit Laitinen
maarit.laitinen@sktl.fi

Taitto:
PPD Studio

Ulkoasu:
More Business Services Oy,
www.morebiz24.com

Painopaikka:
Painotalo Plus Digital, Lahti

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Toimituskunta:
Kristiina Antinijuntti, Juha Eskelinen, Jenni
Kavén, Hanna Pippuri, Annica Törmä ja
Mili Viita.

www.sktl.fi/liitto/kaantaja-oversattaren-lehti

Ilmoitushinnat: www.sktl.fi

Tilaushinta 2019
Muille kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)

Kannen kuva:
Yksityiskohta Riitta Oittisen The Owl and the
Panther -teoksesta. © Riitta Oittinen

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista
kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.

Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

Kenelle haluaisit ojentaa Kääntäjän kukkasen?

SKTL:n asiatekstinkääntäjien jaoston tunnustuspalkinto Kääntäjän kukkanen jaetaan taas tänä vuonna. Tunnetko henkilön tai yhteisön, joka ansaitsee tunnustuksen pyyteettömästä ja pitkäjänteisestä työstä alamme hyväksi? Kerro siitä palkintoraadille!

Kääntäjän kukkanen myönnetään henkilölle, yritykselle tai organisaatiolle, joka

- on asiakkaana, työnantajana tai kollegana toiminnallaan ja asenteellaan tukenut asiatekstinkääntäjien työtä ja siten edistänyt hyvää yhteistyötä ja parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttamista tai
- on muulla tavoin edistänyt tai tukenut asiatekstinkääntäjien yhteiskunnallista asemaa tai parantanut kääntäjien arvostusta, ammattitaitoa tai työn tekemisen edellytyksiä.

Palkintoperusteet ja ehdotuslomake löytyvät asiatekstinkääntäjien jaostosisivulta osoitteesta

www.sktl.fi/jasenet/asiatekstinkaantajat/kaantajan-kukkanen-palkinto.

Jätä ehdotuksesi viimeistään 11.10.2019.

Palkinto luovutetaan SKTL:n syyskokouksessa 30.11.2019.

Tässä numerossa mm.:

- S. 5 Riitta Oittinen, Käännöstieteen peloton tienraivaaja
- S. 8 Andrew Chesterman haluaa puhdistaa käännösteorian maineen
- S. 10 Kääntämisen opinnot valmiiksi
- S. 12 Suomen EU-puheenjohtajakauden käännöspalvelut
- S. 14 Oikeustulkkaus erikoistumiskoulutus
- S. 17 II kysymystä kääntäjälle: Kaija Anttonen
- S. 18 Kääntäjät kansainvälisillä lehtimarkkinoilla
- S. 20 Tulotasokysely auttaa hinnoittelussa
- S. 22 Tanskan käännös- ja tulkkausalaa kriisissä
- S. 23 Itävallan oikeustulkkit protestoivat palkkioistaan
- S. 24 Trekstuaalisuus tapetilla
- S. 26 Viron Runokartta
- S. 31 Kopiaosto-apurahat haettavina

TULEVAT TAPAHTUMAT

**Euroopan kielten päivän
tapahtuma Salossa 26.9.**

Kauppakeskus Plaza, Salo

**Kansainvälinen kääntäjänpäivä
27.9.**

Turun yliopisto, Mauno Koivisto -sali,
Publicum (PUBI)

**Syksyn Kopiosto-haku
1.-20.10.**

Turun kirjamesut 4.-6.10.

Turun Messukeskus

**Suomalais-ruotsalainen kääntäjä-
seminaari 10.-11.10.**

Tampere, Solo Sokos Hotel Torni

**Helsingin kirjamesut
24.-27.10.**

Helsingin Messukeskus

**Rekisteröityjen oikeustulkki-
(ROT) koulutuspäivä 25.10.**

Original Sokos Hotel Presidentti, Helsinki

**SKTL:n sääntömääräinen
syyskokous 30.11.2019**

Arabia-sali, Helsinki

**Seuraava Kääntäjä-lehti
ilmestyy 8.11.
Aineistopäivä 9.10.**

**Katso SKTL:n tapahtumat
tapahtumakalenterista:
www.sktl.fi/tapahtumakalenteri**

**Kääntäjien, tulkki- ja
terminologien maailmanjärjestö
FIT:n XXII maailmankongressi
järjestetään seuraavan kerran
3.-5.12.2020 Kuuban Varaderoossa.
Maailmankongressin teema
vuonna 2020 on:**

*A World without Barriers: The Role of
Language Professionals in Building Culture,
Understanding and Lasting Peace.*

Hankkeen käynnistysseminaari
pidettiin Helsingissä 12.6.2019.

©Maarit Laitinen

Tv-ohjelmien käännöksille laatustandardi

TV-ohjelmien tekstityksille laaditaan kansallinen laatustandardi. Hankkeen ovat aloittaneet Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL ry, Kieliasiantuntijat ry sekä Kotimaisten kielten keskus Kotus, ja hanke toteutetaan yhteistyössä tekstityksiä tuottavien toimijoiden kanssa. Television ja suoratoistopalvelujen tekstitykset ovat Suomen luetuimpia tekstejä. Jokaisella käännöksellä tuottavalla organisaatiolla on kuitenkin omat mallinsa ja vaatimuksensa, mikä on johtanut tekstityskäytänteiden suureen vaihtelevuuteen. Samaan aikaan uudet modernit laitteet, kuten älypuhelimet ja tabletit asettavat tekstityksille uusia vaatimuksia.

Laatustandardiin kootaan elementit siitä, mistä hyvä tekstitys koostuu ja mitä siltä vaaditaan. Standardiin kootaan yhteiset käytänteet, joista hyötyvät niin kääntäjät kuin katsojat. Standardilla pyritään myös varmistamaan tekstityksen laatu. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa on tarkoitus laatia laatustandardi käännöksille ja toisessa vaiheessa tarkastellaan suomen- ja ruotsinkielisten ohjelmien ruotsin- ja suomenkielisten tekstitysten laatuvaatimuksia.

”Laatustandardihankkeen käynnistysseminaarissa tunnustettiin tekstitysten laadun yhteiskunnallinen ja kulttuurinen merkitys. Hankkeeseen onkin ilmoittautunut runsaasti eri sidosryhmien edustajia, myös av-käännös-alan ulkopuolelta”, kertoo työryhmän jäsen, Turun yliopiston yliopisto-opettaja **Tiina Holopainen**, joka on myös entinen Ylen av-kääntäjä.

Hankkeessa ovat mukana seuraavat tahot:

- Yle
- Saga Vera
- BTI Studios
- Rosmer International osk
- Alfa TV
- Netflix
- Nelonen Media
- Kotimaisten kielten keskus Kotus
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry. ja
- Kieliasiantuntijat ry.

Euroopan kielten päivä

to 26.9.2019 klo 12-19 • Kauppakeskus Plaza
Vilhonkatu 8 • 24100 Salo

Riitta Oittinen

© Jonne Renvall / Tampereen yliopisto

Riitta Oittinen – Käännöstieteen peloton tienraivaaja

Lastenkirjallisuuden kääntämisen tutkija ja kuvataiteilija **Riitta Oittinen** on ensimmäinen suomalainen, joka palkittiin merkittävällä yhdysvaltalaisella elämäntyöpalkinnolla.

Aurinkoisesti hymyilevä Oittinen toivottaa tervetulleeksi omakotitaloonsa Ylöjärvellä. Hymyyn on aihetta, sillä Oittinen on kesällä saanut merkittävän yhdysvaltalaisen Anne Devereaux Jordan -elämäntyöpalkinnon. Yhdysvaltalainen lastenkirjallisuuden tutkijoiden yhdistys Children's Literature Association (ChLA) myönsi palkinnon Oittiselle tunnustuksena hänen merkittävästä ansioistaan kääntämisen tutkijana ja lastenkirjallisuuden puolestapuhujana. Samalla tämä jo 30 vuoden ajan jaettu palkinto myönnettiin ensimmäistä kertaa kääntäjälle tai kääntämisen tutkijalle. Palkintoa ei myöskään ollut koskaan aikaisemmin saanut suomalainen tutkija.

Palkinnonjakotilaisuus pidettiin Indianapolisissa Yhdysvalloissa kesäkuun puolivälissä. Oittinen kertoo, että reissulla sattui ja tapahtui, mutta lisää heti perään, että palkinnonjako oli upea kokemus ja ihmiset sydämellisiä.

Muutos asenteissa

Oittista voi hyvällä syyllä pitää suomalaisen käännöstutkimuksen pioneerina ja lastenkirjallisuuden tutkimuksen edelläkävijänä. Hän on kansainvälisestäkin katsoen ensimmäisiä kääntämisen tutkijoita, jotka tarkastelevat

myös kuvia ja visuaalisuutta. Oittinen on joutunut tekemään sinnikkäästi töitä voittaakseen ennakkosenteet. ”Ensiksi väiteltiin siitä, kuuluuko kääntäminen lastenkirjallisuuden tutkimukseen lainkaan, sitten käytiin keskustelua siitä, kuuluuko myös kuva kääntämiseen”, hän naurahtaa.

Oittisesta hänen saamansa palkinto kertoo, kuinka asenteet kuvakirjojen kääntämiseen ja lapsille kääntämiseen ovat muuttuneet. Hän on erityisen iloinen siitä, että lastenkirjallisuuden tutkijoiden järjestö palkitsi hänet elämäntyöstä lastenkirjallisuuden, lapsille kääntämisen ja multimodaalisen kääntämisen tutkijana. ”Minulle se merkitsee sitä, että olen vihdoinkin noussut samaan arvoon kuin muut lastenkirjallisuuden tutkijat. Samoin mieltäni lämmittää että olen saanut tunnustuksen myös kuvataiteilijana.”

Oittinen muistelee, että 1980-luvulla, kun kääntämisen tutkimus oli vasta alkutekijöissään ja hän oli ensimmäistä kertaa puhumassa ulkomailla lastenkirjallisuuden kääntämisestä, hänelle oltiin lähinnä vihaisia. ”Eräs nimekäs tutkija jopa huusi minulle puheeni jälkeen, että

”Ensiksi väiteltiin siitä, kuuluuko kääntäminen lastenkirjallisuuden tutkimukseen lainkaan, sitten käytiin keskustelua siitä, kuuluuko myös kuva kääntämiseen.”

minä tuhoan lastenkirjallisuuden, koska väitän, ettei käännös ole koskaan sama kuin alkuteksti.” Oittinen kertoo, että myöhemmin tämä tutkija tuli pyytämään anteeksi ja he sopivat asian, mutta yhteisymmärrykseen he eivät koskaan päässeet: ”Hän ei voinut ymmärtää, että on olemassa ylipäänsä jollekin yleisölle kääntämistä. Eikä sellaista tietenkään voisi olla olemassakaan kuin lapsille kääntäminen.”

Kun Oittisen väitöskirja *I Am Me – I Am Other. On the Dialogics of Translating for Children* ilmestyi vuonna 1993, hän kirjoitti siinä lapsille kääntämisestä. Oittinen kertoo saaneensa tuolloinkin moitteita siitä, että sekoittaa koko lastenkirjallisuuden tutkimuksen, koska väittää, että samalla tavalla kuin kääntäjä kääntää kohdeyleisölle, kääntää lastenkirjallisuuden kääntäjä omalle lapsikäisyykselleen. ”Jos siis lapsi on kääntäjästä viisas ja osaava, kääntäjä ei välttämättä avaa asioita niin paljon kuin joku toinen, jolla on erilainen lapsikäisyys”, hän tiivistää. Kun Oittisen kirja *Translating for Children* ilmestyi vuonna 2000, hän sai jälleen moitteita eräältä merkittävältä lastenkirjallisuuden tutkijalta. ”Hänestä turmelin lastenkirjallisuutta sillä, että sanoin yhteiskunnan ja kääntäjän lapsikäisyyksen vaikuttavan siihen, miten kääntäjä toimii.” Oittinen huomauttaa, että nykyään lastenkirjallisuuden tutkijoiden konferensseissa on yleensä jo mukana osio, jossa tarkastellaan lastenkirjallisuuden kääntämistä. ”Tässä asiassa voin sanoa olevani niin hyvässä kuin pahassakin uranuurtaja.”

Oittinen naureskelee, että vielä enemmän häntä alettiin paheksua tiedemaailmassa siinä vaiheessa, kun hän kiinnostui kuvituksesta kääntämisen yhteydessä. ”Puhuin 1980-luvulla multimodaalisuudesta, joka silloin oli ihan outo juttu, eikä tuota sanaa silloin käytettykään.” Hänen vuonna 1990 *TextConText*-julkaisussa ilmestynyt artikkelinsa *The Dialogic of Text and Illustration: A Translatological Point*

of View oli ensimmäinen käännöstieteellinen julkaisu, jossa puhutaan kuvasta ja sanasta kääntämisen yhteydessä. ”Tästä otan kunnian mielelläni, koska niin paljon vastustusta on tullut myös tästä asiasta – kuvasta ja sanasta.”

Kuvat kääntäjän työkaluna

Oittinen on aina ollut sitä mieltä, että kääntämiseen kuuluu myös kuva. ”Tietenkin oma kuvittajan työni ja taustani on vaikuttanut siihen, että kuvat ovat kulkeneet gradusta lähtien kääntämisen tutkimukseni mukana”, hän pohtii. Oittinen kertoo, että kun hänen pro gradunsa, joka käsitteli **Lewis Carrollin** klassikkoteosta *Alice’s Adventures in Wonderland*, suomeksi *Liisan seikkailut*

ihmemaassa, valmistui, eräs hänen silloinen kollegansa ihmetteli, miten oli mahdollista, että käännöstieteen gradussa on kuvia. ”Kun sitten yritin asiaa selittää, minulle tokaistiin, että se on ennenkuulumatonta ja että kääntäminen on sanojen kääntämistä”, Oittinen naurahtaa. ”Siitä asiasta olen ollut aina eri mieltä.” Lisensiaattityönsä ja väitöskirjansa sinnikäs tutkija kuvitti itse.

Visuaalisuuteen keskittyä myös uusin teos *Translating Picturebooks. Revoicing the Verbal, the Visual, and the Aural for a Child Audience*, jonka Oittinen kirjoitti yhdessä **Anne Ketolan** ja **Melissa Garavinin** kanssa.

Oittiselle lastenkirjojen kuvittaminen on sydämen asia. Hänen kotinsa on tälläkin hetkellä pullollaan vastavalmistuneita piirroksia ja maalauksia. Oittinen myöntää saaneensa vaikutteita niin **Maurice Sendakilta**, **Hieronymus Boschilta**, **Salvador Dalí**ta kuin **John Tennieliltäkin**, joka ensimmäisenä kuvitti koko Carrollin tuotannon. Tennielin kuvitusta on hyödynnetty myös Carrollin suomenkielisissä laitoksissa. Täysin kritiikitön Oittisen suhtautuminen Tennieliin ei kuitenkaan ole. ”Vaikka Tenniel olikin omana aikanaan edelläkävijä, hän kuvitti aika lailla sen mitä Carroll kertoi. Minä haluan kuljettaa tarinan pohjalta toiseen maailmaan. Haluan lisätä sitä hulluutta ja pelottavuutta, jota ei aisti hänen kuvituksistaan. ”Mutta aika vaikeahan Tennieliä on kritisoida tai päästä vaikutteista eroon”, hän hymähtää.

Lewis Carrollin klassikkoteos on aina kiehtonut Oittista. Aihetta käsitelleen gradunsa ja väitöskirjansa jälkeen hän kirjoitti vuonna 1997 ilmestyneen kirjan *Liisa, Liisa ja Alice* siihenastisista suomennoksista, jotka ovat laatineet **Anni Swan**, **Kirsi Kunnas** ja **Eeva-Liisa Manner** yhteiskäännöksenä sekä **Alice Martin**. Neljännen, vuonna 2000 ilmestyneen suomennoksen teki **Tuomas Nevanlinna**. Tässä välissä Oittinen teki uuden kuvituksen, jonka pohjana

Anne Devereaux Jordan -palkinto

- Anne Devereaux Jordan (1943–2013) oli arvostettu amerikkalainen lastenkirjailija ja opettaja.
- Children's Literature Association (ChLA) -lastenkirjallisuusjärjestö on jakanut Anne Devereaux Jordanin nimeä kantavaa palkintoa vuodesta 1992 lähtien.
- Palkinto myönnetään vuosittain merkittävistä saavutuksista lastenkirjallisuuden tutkimuksessa ja/tai lastenkirjallisuuden alalla kautta maailman.

FT Riitta Oittinen

- Syntynyt Lempäälässä 1952, asuu Ylöjärvellä.
- Diplomikielenkääntäjä, Humanististen tieteiden maisteri (1987), Käännöstieteen lisensiaatti (1989), Käännöstieteen tohtori (1993), Käännöstieteen dosentti, (Helsingin ja Tampereen yliopistot).
- Yli 200 julkaisua, mm. artikkeleita, toimitettuja ja omia kirjoja sekä muita tekstikokoelmia.
- Opettanut kääntämistä Tampereen yliopistossa 1980-luvun alkupuolelta lähtien. Opettaa vuosittain kääntämistä myös ulkomaisissa yliopistoissa.
- Kääntänyt mm. 50 kuvakirjaa.
- Tutkijanuran ohella kuvataiteilija. Järjestänyt yli neljäkymmentä yksityistä ja yhteistaidenäyttelyä niin Suomessa kuin Ateenassa, Krakovassa, Grana-dassa, Poznanissa ja Marokon El Jadidassakin.
- Tehnyt myös 30 animaatioelokuvaa Yleisradiolle (1985–1995).

on Carrollin alkuperäisteoksen lisäksi Martinin vuonna 1995 ilmestynyt suomennos. Oittinen kertoo, että Martinin käännöksestä on vähitellen tullut hänelle kaikkein rakkain käännös. ”Alicen suomennoksessa on jotain hurjan hauskaa huumoria. Se on jännittävä yhdistelmä äärimmäistä uskollisuutta ja pohtimista. Ja siinä katsotaan myös asioita pikkuisen vinoon. Se iskee minun visuaaliseen puoleeni.”

Viime aikoina Oittinen on keskittynyt tekemään tutkimusta **Roman Jakobsonin** vuonna 1959 laatimien kääntämisen kolmen kategorian pohjalta: interlingvaalisesta (kieltenvälinen kääntäminen), intralingvaalisesta (yhden kielen sisäinen, esimerkiksi selkokielinen käännös) ja intersemioottisesta käännöksestä. Oittinen selvittää, että intersemioottisessa kääntämisessä sanasta tehdään kuva tai musiikista tehdään tarina: ”Siis siirrytään yhdestä moodista toiseen. Se sopii todella hyvin juuri tähän kuvitustyöhön.” Kun Oittinen puhui ke-

© Riitta Oittinen

”You promised to tell me your history, you know,” said Alice, ”and why it is you hate – C and D,” she added.

väällä 2019 Bolognan kirjamesseilla *Alice's Adventures in Wonderland* -teoksesta ja kirjaan tekemästään kuvituksesta, hän kutsui kuvituksiaan juuri intersemioottisiksi käännöksiksi.

Tällä hetkellä Oittisella on työn alla kuvitus Alicen jatko-osaan *Through the Looking-Glass and What Alice Found There*. Hän lisää, että tekeillä on myös puolalais-ten kollegoiden kanssa Carrollin Alice-kirjojen käännöksiä käsittelevä teos.

”Tiedän, että myös Carroll-kuvitukseni on ollut Anne Devereaux Jordan -palkintoraadin pohdinnassa mukana. Kuvitus ei ole ilmestynyt vielä, mutta olen saanut niin paljon hyvää palautetta, kun kuvani ovat kiertäneet pitkin maailmaa”, Oittinen miettii ja lisää hymyillen: ”Niinhän se on, että aina ihmisen elämässä kaikki liittyy kaikkeen.”

Teksti: Maarit Laitinen

Kirjoittaja on SKTL:n tiedottaja.

Kuvitus: Riitta Oittinen

Oittisen mielestä hänen saamansa palkinto kertoo, kuinka asenne kuvakirjojen kääntämiseen ja lapsille kääntämiseen on muuttunut.

Andrew Chesterman haluaa puhdistaa käännösteorian maineen

Tapaaminen sovitaan Kansallisarkiston ravintolaan, kuten monet kerrat aikaisemminkin. Tällä kertaa ei kuitenkaan ole kyse ohjaustapaamisesta, vaan tarkoitus on puhua tätä juttua varten esimerkiksi Tiedon helmi -palkinnosta. SKTL:n opettajien ja tutkijoiden jaosto myönsi palkinnon emeritusprofessori **Andrew Chestermanille** elämäntyöstä käännostieteen urauurtavana kehittäjänä ja uuden käännostutkijapolven ohjaajana.

Aloitetaan siis siitä: mitä ajatuksia palkinto herättää? ”Kyllä se lämmittää mieltä saada kiittävää palautetta työstä, ja tilaisuus oli lämmin. Oli hienoa tavata kollegoja ja ystäviä – tai aika usein käy niin että kollegoista tulee ystäviä. Myös oli hauska kuulla, että eräskin kääntäjä oli lukenut yhden kirjoittamani kirjan, ja että hän vielä piti sitä ihan luettavana!”

Chesterman harmittelee, miten alan ammattilaisillakin on käännösteoriasta väärä ennakkokäsitys: ”Se nähdään jotenkin tylsänä, vaikka oikeasti tarvitsemme käsitteitä ja kategorioita ajattelun välineinä.” Tämän havainnollistamiseksi hän on välillä aloittanut ensimmäisen käännösteorian luennon puhumalla tuoliteoriasta. Opiskelijat ovat siis alkuhämmennyksestä päästyään itse kertoneet pyynnöstä mitä tuoliteoria voisi olla, miten se tutkisi tuoleja suhteessa penkkeihin, historiallisesti merkittäviä tuoleja, tuolien merkitystä jne. Ja jos tuoliteoriat ovat olleet monipuolisia, niin saati sitten kääntämisen ja tulkauksen tutkimuksessa tarvittu teoreettinen välineistö. Kompleksit ilmiöt monitieteisessä ja monikielisessä tutkimustraditiossa ovat johtaneet laajan käsitteistön syntyyn.

Yksi päätavoite kaikessa työelämässään Chestermanille on ollut kyseenalaistaa ja avata sitä mitä ajattelemme teorian olevan sekä ammatikuntana että laajemminkin. **Karl Popperin** tieteenfilosofiaan pohjaten hän on ajanut hyvin vahvasti sitä, että ollakseen tieteellisiä tutkimuksen hypoteesien ja väitteiden pitää olla testattavissa. Oman työni ohjauksesta eri-

© Andrew Chesterman

Andrew Chesterman kuvattuna Joensuussa.

tyisesti on jäänyt mieleen myös vaatimus siitä, että pitää miettiä mitkä voisivat olla niitä vasta-argumentteja, joilla tutkimuksessa esitetyt ajatukset voisi kumota. Toinen oleellinen periaate tutkijalle on, että tutkimuskysymyksen pitää olla operationalisoitavissa, siis tutkijan pitää löytää tapa, jolla hän löytää aineistostaan vastauksen siihen kysymykseen jota hän tutkii.

Kuitenkin, vaikka emeritusprofessori puhuu teorian ja käytännön välisen kuilun kuomisesta, hän on omassa tekemisessään keskittynyt pääasiassa siihen teoriaan. ”Se on aivan totta, oikeastaan olen siinä mielessä poikkeus, koska kääntämisen ja tulkauksen opettajat hyvin usein ovat itse toimineet tai toimivat opetuksen ohella myös ammattitulkkeina tai kääntäjinä.” Toki uran varrelle mahtuu muutama kirjakäännös ja jokunen artikkeli. Ja sitten on yksi oma artikkeli, jossa pohditaan sitä miten käännösteorioiden tunteminen voi vaikuttaa omaan työhön kääntäjänä (*The descriptive paradox, or how theory can affect practice*, 2013). Siinä yksi havainto oli, että tunties- saan vaikkapa hypoteeseja kääntämisen universaaleista, voi tietoisesti valita omassa työskentelyssä universaalien vastaisia käännöstapoja.

Verkostoja, verkostoja

Erityisen tärkeitä Chestermanille ovat olleet kansainväliset yhteydet CETRA-kesäkoulussa, EST:ssa (European Society for Translation Studies), ja **Anthony Pymin** Tarragona-ryhmässä, sekä kotimaiset vahvat yhteistyö- verkostot KäTu-symposiumissa ja Langnetissa. ”Kyllä voi sanoa, että ne kokemukset näissä yhteisöissä ovat olleet urani huippukohtia, on ollut tosi antoisaa työskennellä näiden ihmisten kanssa.”

Kehitys nuorella tutkimusalalla on ollut huomattava. Ensinnäkin ala on kasvanut: on enemmän tutkijoita ja enemmän julkaisuja. Toisekseen kansainvälisyys on monipuolistunut. Jos vaikka CETRAn alkuaikoina 1980-luvun lopulla osallistujia oli lähinnä Euroopan maista, on tällä hetkellä tilanne toinen, ja osallistujia tulee kaikilta mantereilta. Yhtenä esimerkkinä kansainvälistymisestä voi pitää sitä, että tämän vuoden EST-konferenssi pidetään Etelä-Afrikassa Stellenboschin yliopistossa. Kasvu ja monipuolistuminen näkyvät osaltaan myös siinä, että laadukkaan tutkijakoulutuksen järjestämisen tarve on tullut näkyväksi. EST:n puitteissa mm. Anthony Pymin aloitteesta onkin luotu käännöstieteen kansainvälinen tohtorikoulujen verkosto kehittämään tutkijakoulutuksen laatua.

Kotimaassa ihania yhteisöjä on tietysti myös. KäTu-symposium ja Langnet ovat olleet tärkeitä yliopistojen väliselle yhteistyölle, erityisesti myös yhteistyölle alan ammattilaisten ja tutkijoiden välillä. ”Olen tarjonnut näitä loistavia malleja yhteistyöstä myös ulkomaille, jossa on

joskus harvinaista, että eri yliopistot tekevät yhteistyös- sä asioita. Erityisesti Langnetin alkuaikoina tämä näkyi vaikkapa siinä, että alan väitöksiä saavuttiin kuuntele- maan matkankin päästä.” Savonlinnalla oli myös yhdessä vaiheessa erityisen keskeinen rooli, kääntäjänkoulutus- laitoksen johdossa ollut **Sonja Tirkkonen-Conditi** sai paikalle kansainvälisesti merkittäviä tutkijoita **Gideon Tourysta** lähtien.

Langnet on kuitenkin resurssien rajun leikkauksen joh- dosta muuttanut muotoaan, eikä enää samalla tapaa pysty tarjoamaan nuorille tutkijoille verkostoa kuin ai- kaisemmin. Resurssileikkaukset, virkojen lakkautukset ja yhdistämiset ovatkin Chestermanin mukaan uhkana laadukkaalle kääntämiselle ja opettamiselle. Nykyään alan professuurit saattavat olla niin laaja-alaisia, katta- en muutakin kuin varsinaista kääntämistä, ettei yhdellä ihmisellä ole mahdollisuuksia seurata tutkimuksen koko kirjoa. Tämä taas hankaloittaa esimerkiksi lopputöiden ohjausta.

Puhumme vähän siitä, miten nykyopiskelijat saavat myös työkaluja oman osaamisensa ja oppimisensa arviointiin ja ammatti-identiteettinsä rakentamiseen. ”Minulle ei kyllä opiskellessa ollut ollenkaan selvää mikään ammat- ti-identiteetti, voi sanoa että se syntyi ihan sattumalta. Mutta muistan hyvin, kun ensimmäisen kerran saavuin Suomeen British Councilin järjestämän ryhmän mu- kana, meitä oli 25 henkilöä, jotka tulimme eri puolille Suomea opettamaan englantia vuonna 1968. Tulimme venäläisellä laivalla, jonka määränpää oli silloinen Le- ningrad. Oli erityisen kaunis syyskuinen aamu. Katsoin ohitse lipuvaa saaristoluontoa ja tunsin heti, että tämä on minun paikkani.”

Teksti: Meri Päivärinne

Kirjoittaja on kääntäjä ja kääntämisen tutkija, joka kirjoitti sekä pro gradunsa että väitöskirjansa Andrew Chestermanin ohjauksessa.

Miten syntyy hyvä sopimus?

Lue SKTL:n juristi Karola Baranin vinkit hyvän sopimuksen laatimiseen Kääntäjä+-verkkojulkaisusta.

www.sktl.fi/kaantajaplus

Kääntämisen opinnot valmiiksi

Helsingin yliopiston koulutusohjelmauudistuksen siirtymäaika päättyy 31.7.2020.

Helsingin yliopisto toteutti Iso Pyörä -nimisen suuren opintouudistuksen vuonna 2017. Uudistuksessa pyrittiin saattamaan loppuun vuonna 2005 aloitettu uudistus ja viemään yliopistoa yhä lähemmäksi eurooppalaista opintojärjestelmää, jossa kandidaatin tutkinto on laajasti tieteenalasta opettava kokonaisuus ja erikoistuminen tapahtuu maisteritutkinnossa. Uudistuksen tavoitteena oli nopeuttaa valmistumista, helpottaa liikkumista tutkinnon sisällä sekä antaa yhä parempia työelämävalmiuksia.

Keskeinen Ison Pyörän myötä tapahtunut muutos on, että kandidiksi valmistumisen jälkeen opiskelijalla on optio johonkin maisteriohjelmaan, mutta sen lisäksi hän voi hakea myös muihin maisteriohjelmiin tai opintosuuntiin oman maisteriohjelmansa sisällä. Kun vanhasa järjestelmässä pääaineen saattoi käytännössä vaihtaa koko tiedekunnan sisällä, uudessa järjestelmässä opintosuunnan voi pääsääntöisesti vaihtaa vain koulutusohjelman sisällä, ja silloinkin vaihtamismahdollisuutta saattavat esimerkiksi kieliaineissa rajoittaa tasokokeet tai se, onko opintosuunnassa vapaita paikkoja. Suunnitteilla oleva vanhan pääaineen vaihtaminen kannattaa siis tehdä vanhan järjestelmän mukaisesti siirtymäkauden aikana.

Mikäli olet aloittanut opintosi Helsingin yliopistossa yli kymmenen vuotta sitten, on käsillä viimeinen aika tehdä opinnot valmiiksi ilman, että osa opinnoista täytyy suorittaa uudelleen, sillä uudistuksen myötä opintojen vanhenemisajat tiukkenevat. Uudessa järjestelmässä kaikki opinnot vanhenevat kymmenessä vuodessa joko suoritusmerkinnästä tai kokonaisuusmerkinnästä, myös kaikille yhteiset kieli- ja TVT-opinnot, joilla ei aikaisemmin ollut vanhenemisaikaa.

On huomioitava myös, että jotkin opinnot vanhenevat tätäkin nopeammin. Esimerkiksi kääntämisen opinnoissa kurssit vanhenevat kolmessa vuodessa niin uudessa kuin vanhassakin systeemissä, mikäli niiden jälkeen ei suoriteta kurssiketjun seuraavaa kurssia tai hae kokonaisuusmerkintää.

N:n vuoden opiskelijalle siirtymäkauden päättymisen tarkoittaa käytännössä sitä, että opinnot kannattaa suorittaa loppuun vanhan järjestelmän mukaan, mikäli

se aikataulullisesti on mahdollista. Kääntämisen opintoja suorittaneille tämä saattaa olla erityisen merkityksellistä, sillä on mahdollista, että jotkut työnantajat pitävät vanhan järjestelmän mukaan suoritettuja opintoja (vanha kandi + vanha maisteri) takeena paremmasta ammattitaidosta.

Mikäli opiskelijan on tarkoitus sisällyttää tutkintoonsa korvaavia opintoja, kannattaa verrata vanhan ja uuden järjestelmän korvaamissäännöksiä, jotka ovat joiltain osin joustavampia vanhassa ja joiltain osin uudessa järjestelmässä. Esimerkiksi AMK-tutkintoon sisältyneitä opintoja ei enää hyväksytä uudessa järjestelmässä, mutta ennen siirtymäkauden päättymistä opiskelija voi sisällyttää AMK-opintoja vanhenemissääntöjen puitteissa tutkintoonsa esimerkiksi sivuainekokonaisuudeksi, vaikka siirtyisikin uuteen koulutusohjelmaan.

Kandidaatin tutkinto

Mikäli opiskelija on suorittamassa kandidaatin tutkintoa vanhan järjestelmän mukaisessa kääntämisen ohjelmassa, on tärkeää pyrkiä saattamaan opinnot valmiiksi ennen siirtymäkauden päättymistä, sillä syksyllä 2020 kaikki keskeneräiset kääntämisen kandidaatin opinnot jatkuvat automaattisesti vastaavassa filologian koulutusohjelmassa, esim. englannin kääntämisen opiskelija siirtyy englantilaisen filologian koulutusohjelmaan. Tästä saattaa seurata merkittäviä lisäopintoja, vaikka siirtymäsäännöt on pyritty laatimaan siten, että vanhoista opinnoista suuri osa sisällytetään uuteen tutkintoon. Mikäli valmistuminen ennen siirtymäkauden päättymistä ei ole mahdollista, kannattaa kesken olevat opintokokonaisuudet (perusopinnot, aineopinnot) pyrkiä suorittamaan loppuun ennen uuteen järjestelmään siirtymistä, sillä ne hyväksytään sellaisenaan, kun taas irrallisia kursseja ei samalla tavalla pystytä hyödyntämään uuden järjestelmän mukaisessa tutkinnossa.

Opintojen jatkaminen tauon jälkeen

Opintojen jatkaminen tauon jälkeen on mahdollista, vaikka edellisestä läsnäolovuosista olisi jo aikaa tai opintojen suorittamisen enimmäisaika olisi täyttynyt. Vaikka poissaolevaksi ilmoittautuminenkin olisi unohnutun useampana vuotena, mitään ei välttämättä ole menetetty. Opinto-oikeuden palauttamista ja lisäaikaa

opintojen suorittamiselle myönnetään, mikäli opiskelija pystyy esittämään realistisen valmistumiseen johtavan opintosuunnitelman. Opintosuunnitelmaa laadittaessa on hyvä hyödyntää opintoneuvonnan palveluita sekä tarvittaessa konsultoida oman pääaineen tai koulutusohjelman vastuuopettajaa.

Läsnäolevan opiskelijan, jonka tutkinnonsuorittamisaika on täyttymässä, tulee lisäaikaa hakiessaan päättää, suorittaako tutkinnon loppuun vanhassa vai uudessa järjestelmässä. Vanhan järjestelmän mukaan valmistuvalle riittää lisäaika heinäkuun 2020 loppuun asti. Uuteen järjestelmään siirtyminen saattaa lisätä merkittävästi opiskeltavien kurssien määrää, mikä tulee ottaa huomioon opintosuunnitelmassa. Tällöin lisäaikaa on haettava enemmän. Mikäli opiskelija päättää siirtyä uuteen järjestelmään ja on saanut sen mukaisen lisäajan opintojen suorittamiseen, hän voi kuitenkin suorittaa opintoja vanhan järjestelmän mukaisesti siirtymäkauden loppuun asti, mikäli se on hänelle edullista.

Mikäli opinto-oikeutta ei enää ole, mutta tutkinnon suorittaminen on kesken, opiskelija anoo opinto-oikeuden palauttamista, siinäkin tapauksessa, että myös opintojen suorittamisaika olisi jo täyttynyt. Anomukseen tulee liittää opintosuunnitelma, ja opiskelija voi laatia sen kokonaan vanhan järjestelmän mukaisten opintojen mukaan, vaikka opiskelu tällä hetkellä käytännössä tapahtuukin uuden järjestelmän mukaisilla kursseilla. Mikäli valmistuminen siirtymäajan puitteissa ei ole mahdollista, opintosuunnitelma voi sisältää sekä vanhan että uuden järjestelmän mukaisia opintoja siihen asti, kunnes opiskelija siirtyy uuteen järjestelmään.

Nyrkkisääntönä voidaan sanoa, että kääntämisen opiskelijan kannattaa pyrkiä valmistumaan vanhan järjestelmän mukaisesti, mikäli aikataulu vain sallii. Myös

uuteen koulutusohjelmaan siirtyminen on mahdollista, mikäli sen kokee itselleen edullisemmaksi, mutta siirtymäsäännöksiin kannattaa tutustua perusteellisesti ennen päätöksen tekemistä. Uuteen koulutusohjelmaan siirtynyt opiskelija ei voi enää palata suorittamaan opintojaan vanhan järjestelmän mukaisesti.

Lisätietoja: <https://guide.student.helsinki.fi/fi/artikkeli/tutkinto-valmiiksi-3172020-mennessa>

Teksti: Hanna Pippuri

Kirjoittaja on SKTL:n assistentti.

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet

Ahonen, Tuuli, II, III, V, Joensuu

Hokkanen, Sari, V, Seinäjoki

Mac Eochagáin, Ian, II, Lohja

Rossi-Lindholm, Merja, II, Singapore

Schopp, Jürgen, V, Tampere

Tezcan, Türkan, IV, Vantaa

Opiskelijajäsenet

Kinnunen, Pia, II, Helsinki

Tommonen, Ekaterina, II ja III, Helsinki

Uuden jaoston jäsenet

Kalinitchev, Andrei, IV, Turku

Kilpi, Anne, IV, Matala

Hakki, Majid, IV, Espoo

Osa uusista jäsenistä ei antanut lupaa nimensä julkaisuun lehdessämme.

Tervetuloa jäseniksi!

SUOMEN EU-PUHEENJOHTAJAKAUDEN KÄÄNNÖSPALVELUT

Puheenjohtajakautta kääntämässä - Vi översätter ordförandeskapet - Translating the Presidency
- Den Vorsitz übersetzen - Traduire la présidence

© Riikka Valkeavaara, VNK

Takarivi vasemmalta: Louis Tarpin, Marina Andersson, Peter Ovell, Merja Fleming, Henna Eronen, Mari Kukkonen, Manuel Baumgartner, Ruth Jakobson, Terese Forster, Kenneth Gustafsson, Timothy Bingham ja Anna Ercanbrack. Eturivi vasemmalta: Taru Virtanen, Niina Elomaa ja Paula Trentecuisse.

Valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimialan vieraiden kielten yksikköä täydennettiin kevään 2019 aikana 14 kieliasiantuntijalla Suomen puolivuotisen EU-puheenjohtajakauden kielipalvelutarpeita varten. EU2019-käännöstiimi tarjoaa ministeriöille käännös- ja kielentarkistuspalveluja suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, ranskaksi ja saksaksi.

Käännöstiimin vetäjänä työskentelee käännöskoordinaattori **Niina Elomaa**. Yksikön päällikkö **Taru Virtaselle** tämä on jo kolmas kerta EU-puheenjohtajakauden kieliasioden parissa.

Tiimin tärkeimpiä tehtäviä on huolehtia käännökset puheenjohtajakauden viisikieliselle verkkosivustolle ja kääntää tai kielentarkistaa puheenjohtajakauden kokouksiin ja niiden järjestelyihin liittyviä tekstejä. Suomessa järjestetään puolivuotisen puheenjohtajakauden aikana kuusi epävirallista ministerikokousta sekä n. 80 virkamieskokousta. Lisäksi ministeriöt järjestävät

yli 40 muuta puheenjohtajakautteen liittyvää kokousta ja tapahtumaa.

Ennen heinäkuussa alkanutta puheenjohtajakautta tiimissä laadittiin verkkosivuston ja valmistelumateriaalien kääntämisen ohella tyylioppaat EU-asioista englanniksi, ranskaksi ja saksaksi kirjoittavien virkamiesten avuksi. Alkuvuodesta koottiin myös yli 1500 termitetuetta sisältävä viisikielinen termikanta, joka pohjautuu Viron ja Itävallan puheenjohtajakausilleen laatimiin sanastoihin. Heinäkuun loppuun mennessä tiimin tilauskantaan on kirjautunut lähes 800 käännös- ja kielentarkistustilausta ja vuosi jatkuu vilkkaana aina joulukuun saakka.

Yhteistyö Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön kieliyksiköiden kanssa on ollut antoisaa ja toimivaa. Erityisen tiivistä yhteistyötä olemme tehneet neuvoston suomen kielen yksikön kanssa, ja ajatuk- sissa onkin, että tästä voisi muodostua malli, jota

myös tulevat puheenjohtajavaltiot voisivat hyödyntää puheenjohtajakauden käännöspalvelujensa suunnittelussa. Euroopan komission käännöstoimen pääosaston suomen kielen osasto on myös tarjonnut arvokasta tukea sekondeeraamalla **Timothy Binhamin** puheenjohtajakauden käännöstiimiimme kahdeksaksi kuukaudeksi. Lämmin kiitos molempien toimielimien suuntaan!

Tiimimme työlle on tyypillistä se, että aamulla meillä on kokouskalenterin pohjalta aavistus siitä, mitä kaikkea päivä voisi tuoda tullessaan, ja sitten päivän päätyttyä huomaamme, että on tehty kaikki se ja paljon muuta. Määräajat ovat pääsääntöisesti tiukkoja ja tekstejä luonnostellaan usein yhdessä viestinnän kanssa suoraan englanniksi. Ministerikokousten aikana kaksi tiimin englannin kääntäjistä työskenteleekin kokouspaikalla Finlandia-talolla. Mielenkiintoisimpiin ja haastavimpiin tehtäviin ovat kuuluneet mm. kokousten nimien ja kuvausten sekä Suomen kansallisen puheenjohtajakauden ohjelman kääntäminen.

Heinäkuussa alkaneen EU-puheenjohtajakauden prioriteetteja ovat yhteisten arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, kilpailukykyisempi ja sosiaalisesti eheämpi unioni, EU:n aseman vahvistaminen globaalina ilmastojohtajana sekä kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaaminen.

Suomen EU-puheenjohtajakauden järjestelyt nojaavat toimivuuteen ja johdonmukaiseen kestävytyteen. Tämä näkyy myös Suomen EU-puheenjohtajakauden

visuaalisessa ilmeessä. Visuaalinen ilme on luotu kierättämällä ja uudistamalla vanhaa. Päärooleissa ovat vuoden 2006 puheenjohtajakauden ilmeestä jalostettu tunnuskuviot ja uusi EU2019.FI-logo, jonka puhdaslinjainen muotokieli edustaa johdonmukaista ja kestävästä tapaa edistää ja hoitaa asioita.

Kaiken tämän tulee välittyä myös kääntämissämme teksteissä! Käy tutustumassa työmme tuloksiin puheenjohtajakauden verkkosivuilla (eu2019.fi).

Taru Virtanen

Kirjoittaja työskentelee kaikkia ministeriöitä palvelevan valtioneuvoston hallintoyksikön käännös- ja kielitoimialan vieraiden kielten yksikön päällikkönä.

Katso myös:

EU-puheenjohtajakautteen liittyviä aineistoja ja muita sanastoja ja ohjeita
<https://vnk.fi/kaannos-ja-kielipalvelut/sanastot>

Suomen EU-puheenjohtajakausi alkoi, mutta miksi sen käännös ei ole "EU Presidency"?
https://vnk.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomen-eu-puheenjohtajakausi-alkoi-mutta-miksi-sen-kaannos-ei-ole-eu-presidency-

Liity Lukukeskuksen tilaajapalveluun – mukana myös kirjallisuuden kääntäjiä

Lukukeskus puolustaa lukemista ja lukutaitoa. Viime vuonna välityksellämme 75 000 lukijaa kohtasi kirjallisuuden tekijän. Lukukeskuksen tilaajapalvelu on erinomainen mahdollisuus esittäytyä ja saada esiintymistilaisuuksia. Vierailu- ja tilataan mm. kouluihin, kirjastoihin, kulttuuritapahtumiin, kansanopistoihin, yrityksiin ja yksityistilaisuuksiin. Tilaajapalvelussa on 1000 kirjallisuuden ammattilaista.

Vierailulla kääntäjä voi kertoa esimerkiksi omasta työstään, kääntämistään teoksista ja yleisesti lukemisesta.

Vierailupyynnöt kannattaa aina ohjata Lukukeskukselle, koska huolehdimme vierailuun liittyvistä käytännön asioista, aikataulusta, laskutuksesta ja sopimuksista. Neuvottelemme esiintyjän puolesta esiintymispalkkion ja kaikki maksuasiat hoituvat vaivattomasti Lukukeskuksen kautta.

Olethan vierailutoimintaa koskevissa kysymyksissä yhteydessä tuottaja Ulla Arkomaan,
ulla.arkoma@lukukeskus.fi.

Oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutus – ensimmäinen erä uunista ulos!

Mikä? Oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutus eli oikeustulkkauksen erko. Aikuiskoulutusmuoto tulkkausalan ammattilaisille, joilla on jo korkeakoulututkinto. Toistaiseksi ainoa koulutus, jolla myös suomalaisen viittomakielen tulkit voivat hakea oikeustulkkipäätöksiin.

Laajuus? 40 op

Missä? Lähiopetus Diakonia-ammattikorkeakoulun Kalasataman kampuksella. Monimuoto-opetuksena järjestettyyn koulutukseen kuului kahdeksan pakollista kaksipäiväistä lähijaksia.

Milloin? 27.8.2018–7.6.2019

Järjestäjät? Diak, Helsingin yliopisto, Tampereen yliopisto ja Humak.

Osallistujat? Yhteensä 21 tulkkia, joilla suomen lisäksi työkielinä arabia, englanti, ruotsi, suomalainen viittomakieli ja venäjä.

Ensimmäisen oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutuksen läpäisseet opiskelijat juhlistavat valmistumistaan Diak-korkeakoulussa kesäkuun alussa.

© Maarit Laitinen

Oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutusta on valmisteltu pitkään ja hartaasti. EU:n oikeustulkkausdirektiivin (2010/64/EU) mukaisesti Suomeen perustettiin 1.4.2016 Opetushallituksen ylläpitämä oikeustulkkipäätöksiin, jossa elokuussa 2019 oli mukana noin viisikymmentä tulkkia. Lisätietoa rekisteristä ja siihen hakeutumisesta löytyy osoitteesta www.oph.fi/fi/palvelut/oikeustulkkipäätöksiin. Rekisteriin hakeutumiselle avautui uusi väylä, kun oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutus käynnistyi viime syksynä. Kääntäjän aiemmissa numeroissa on tiedotettu ensin valmisteluhankkeen (O-ERKO) vaiheista ja myöhemmin koulutuksen järjestämisen etenemisestä. Kun vihdoinkin kesäkuussa oli aika juhlistaa ensimmäisen koulutuserän valmistujaisia, SKTL:n toiminnanjohtaja **Kristiina Antinjun** puheesta kaikuneeseen liikutukseen, ylpeyteen ja iloon oli erittäin helppo yhtyä.

Monenkirjavia polkuja pitkin erikoistumiskoulutukseen

Minun ensikosketukseni oikeustulkkaukseen oli se, kun olin opiskelijana kuulemassa oikeustulkkauksen selvityshankkeen¹ tuloksia vuonna 2008. Valmistuin myöhemmin samana vuonna englannin kääntäjäksi Joensuun yliopistosta nimikkeellä FM (englannin kieli ja kääntäminen). Tein opiskeluaikana kaikki tarjolla olleet tulkkauskurssit, mikä tuolloin tarkoitti maisterivaiheen sivuainetta (25 op). Opiskelin vuoden ajan Espanjassa ja haaveilin, että joku päivä lähtisin Etelä-Amerikkaan sairaalatulkiksi. Tulkkaustutkimuksen ensiaskeleet otin tekemällä sekä kandidaatintutkielman että pro gradun tulkkauksesta. Valmistumisen jälkeen työskentelin monta vuotta muissa tehtävissä, kasvatellen rohkeutta ryhtyä tulkiksi. Asioimistulkkaus ja ihmisläheinen työ kiinnostivat. Seurasin alan tapahtumia ja

tutkimusta, osallistuin mm. KäTuihin ja vuonna 2014 aloitin englannin jatko-opinnot Vaasan yliopistolla. Vuoden 2016 alusta olen toiminut freelance-tulkkina ja -kääntäjänä, toistaiseksi muun työn ohessa.

Kun mietin, hakisinko mukaan erikoistumiskoulutukseen, puntarissa painoivat yhtäältä kurssimaksu ja työn ohessa tapahtuvan opiskelun vaatima panos ja toisaalta mahdollisuus kasvaa ammatillisesti parhaassa mahdollisessa ohjauksessa ja samalla verkostoitua kollegoiden kanssa. Kiinnostus ja palo tulkkausta ja tulkkiutta kohtaan veivät voiton ja hain mukaan keväällä 2018, vaikka vielä ehkä hieman epäröin, onko nimenomaan oikeustulkkaus minua varten. Kun sitten elokuun lopussa oli ensimmäinen lähiopetusjakso, epäröinti oli tipotieksään. Muistan aloitusluennon aikana huokaisseeni syvään ja tuumanneeni hiljaa mielessäni, että ”onpa ihanaa olla oikeassa paikassa”.

Tulkiksi tullaan hyvin monenkirjavia polkuja pitkin. Tämä näkyi myös meidän koulutusryhmässämme. Pääsyvaatimuksina koulutukseen oli korkeakoulututkinto, työkielten riittävä hallinta ja työkokemus tulkkauksesta tai oikeusosalta. 21 tulkin joukossa olikin mukana mm. lakimies, kriminologi, alun perin leipomoalan insinööriksi kouluttautunut yrittäjä, eri taloudenalojen osaajia sekä kriittisen media- ja kulttuurintutkimuksen maisteri. Tulkkauskoulutusta opiskelijoilla oli myös monenlaisista: osalla asioimistulkin ammattitutkinto, viittomakielen tulkeilla AMK- tai YAMK-tutkinto ja osalla filologian tai kääntämisen yliopistotutkinto, jonka osana on ollut tulkkausopintoja. Työkokemusta tulkkina toisilla oli jopa yli 20 vuotta, toisilla vähemmän. Suomalaisen viittomakielen tulkit olivat suurin kieliryhmä (7). Toiseksi eniten oli venäjän tulkkeja (6), kolmanneksi suurin ryhmä oli arabian tulkit (4), ja englannin ja ruotsin tulkkeja oli kumpiakin kaksi.

Monimuoto-opintoja, yhteistä tahtotilaa ja paljon keskustelua

Opiskeltava kokonaisuus oli 40 opintopistettä, joten vuoteen mahtui lähitapaamisten lisäksi paljon etäopiskelua sekä itsenäisesti että ryhmätöinä. Ryhmäläiset asuvat ympäri Suomea (ja yksi Ruotsissa asti), joten erilaiset sähköiset alustat ja työkalut tulivat vuoden aikana tutuiksi. Etänä tehtiin mm. tiedonhakua, sanastotyötä, esseitä ja kirjatentti oikeusjärjestelmästä.

Etätehtävät olivat mielenkiintoisia ja hyvin opettavaisia ja antoivat esimerkiksi mahdollisuuden pienimuotoi-

sen tutkimuksen tekemiseen (ks. seuraava sivu), mutta lähipäivät olivat monella tapaa kurssin parasta antia. Tulkkausharjoituksia, muistiinpanotekniikan hiomista, sanastotyötä, luentoja, keskusteluja, ohjausta, oppimista, ahaa-elämyksiä, ammatillista kasvua ja työhyvinvoinnin ääreen pysähtymistä – kurssikuvaus kertoi paljon, mutten osannut odottaa, että saisin koulutuksesta näin paljon irti.

Jo kurssin ensimmäisissä tapaamisissa keskustelimme (usein ja vuolaasti, kuten kouluttajat mainitsivat) työolosuhteista ja -ehdoista. Keskusteluun nivoutui yhtäältä tulkkeen laadun turvaaminen esim. työparin avulla, toisaalta kaikkien osallistujien oikeusturva ja oikeuden työskentely sekä suotuisien työolosuhteiden ja -ehtojen turvaaminen. Alan työllisyystilanne ja kilpailutuksen mukanaan tuomat haasteet puhuttivat myös. Suurin osa ryhmästä näkee oikeustulkkiproffin erittäin merkittävänä askeleena kohti järjestäytyneempää työkenttää.

Yhteistyö, yhteistyö ja yhteistyö

Yhteistyö oli keskeinen teema ryhmässämme; meitä yhdistää voimakas tahto kehittää oman ammattiosaamisen lisäksi tulkkausala ja yhteistyötä viranomaisten ja muiden asiakkaiden kanssa. Opiskelijoiden keskinäinen yhteistyö lujittui kurssin aikana ja monelle meistä tästä ryhmästä tulikin tärkeä tuki ja voimavara työhön, jota usein tehdään aika yksin.

Oikeustulkkauskurssin erikoistumiskoulutusta ei olisi lainkaan olemassa ilman periksi antamatonta yhteistyötä. Koulutuksen järjestäjien jatkuva ja tiivis yhteistyö näkyi myös koko kurssin ajan ihan käytännössä, sillä opettajia oli kaikista neljästä järjestävästä korkeakoulusta.

Anni-Kaisa Leminen

© Maarit Laitinen

¹ Vuonna 2007 opetusministeriö asetti Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian vetämänä asiantuntija-ryhmän selvittämään oikeustulkkauskurssin tilannetta Suomessa.

Vierailevina luennoitsijoina olleiden viranomaisedustajien kanssa keskusteltiin muun muassa eri ammattilaisten rooleista tulkatuissa tilanteissa ja siitä kuinka voisimme yhdessä taata laadun ja sujuvuuden. Nämä keskustelut rohkaisivat myös tarttumaan kentällä tilaisuuksiin keskustella viranomaisten kanssa. Avoimella yhteistyöllä voimme vahvistaa tulkkien asiantuntija-asemaa.

Teksti: Anni-Kaisa Leminen

* englannin kielen oikeus- ja asioimistulkki, opettaja ja tutkija, joka innostuu ja pyrkii innostamaan sekä taiteilee ja kuntoilee huolehtien mielen ja kehon hyvinvoinnista

* oikeustulkkauksen erkon ohjausryhmän opiskelijajäsen toimintakaudella 2018–2019

* mukana ProPSI-tutkimusryhmässä

* toimittajana julkaisussa Asioimistulkkaus. Monikielisen yhteiskunnan arkea. Koskinen, Vuori & Leminen (toim.) 2018

* SKTL:n IV ja V jaostojen jäsen.

Onnistunut oikeustulkkaus – toimivan yhteistyön tulos

Anni-Kaisa Leminen (en) & Laura Reunanen (svk)

Teimme oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutukseen kuuluvana kehittämistehtävänä (2 op) pienimuotoisen haastattelututkimuksen. Halusimme selvittää, millaisia ajatuksia kääntäjäoikeuden tuomareilla (n=5) on yhteistyöstä tulkkien kanssa. Laadimme kysymykset aiemman kirjallisuuden ja oman työkokemuksemme pohjalta. Esittelimme alla olevat tulokset ja aineistolainaukset posterina KäTu-symposiumissa Tampereella 12.4.2019 sekä Oikeustulkkauksen yhteistyöseminaarissa Opetushallituksessa 10.5.2019. Työmme palkittiin Tampereella symposiumin parhaan posterin kunniamaininnalla.

”Mikä yhteistyö?”

Tulkkaus edistää vuorovaikutusta. (n=4)

Haastatellut tuomarit myös toivoisivat, että tulkki ottaisi istunnon alussa selkeästi oman tilansa ja mainitsisi toiveensa mahdollisista tauoista ja tulkkaukseen liittyvistä käytännön järjestelyistä. (n=4)

Tulkin valmistautuminen nähdään osana yhteistyötä, mutta on ongelmallista, että tuomari ei aina tiedä etukäteen, kuka tulkki istuntoon on tulossa.

Haastateltavat osoittivat kiinnostusta osallistua tulkin työtä koskevaan koulutukseen. (n=3)

Tulkin rooli?

Parhaimmillaan tulkin läsnäoloa ei huomaa. (n=2)

Tulkki tulkkaa kaiken. (n=3)

”Jos tulkki on hyvä, oikeudenkäynti sujuu hyvin.”

”Tulkin tehtävä on kielellisesti esitetyn sanoman viestittäminen tulkattavalle.”

”Tulkki voi kirjoittaa ylös asiaan liittyvät kommentit ja kysyä näistä myöhemmin.”

Tulkin oikeus aineistoon?

Haastatellut suhtautuivat osin ristiriitaisesti tulkin tarpeeseen saada kaikki aineisto käyttöönsä. Suurin osa kuitenkin puolsi vahvasti sitä, että tulkattavaan asiaan liittyvät asiakirjat voisi lähettää tulkille etukäteen, sillä tulkilla on salassapitovelvollisuus. (n=4)

”Mun mielestä olis erittäin tärkeää, että tulkki sais kaiken asiaan kuuluvan materiaalin.”

”En lähettäisi tulkille esitutkintamateriaalia, sillä tulkki tekisi mahdollisesti turhaa työtä perehtyessään aineistoon.”

”Vaikka haastehakemukseen pitää perehtyä tarkasti, olisi hyvä, ettei tulkille syntyisi jutusta ennakkokäsitystä.”

Lähteet

EULITA (2010). Vademecum. <http://eulita.eu/wp/wp-content/uploads/files/VADEMECUM%20-%20Guidelines%20for%20a%20more%20effective%20communication%20with%20interpreters%20and%20translators.pdf>

Kinnunen, Tuija & Vik-Tuovinen, Gun-Viol (2011). Oikeustulkin työ – yhteistyön etiikka. Käännösteoria, ammatikielet ja monikielisyys. VAKKI:n julkaisut 38, 141-152. Luettavissa: http://www.vakki.net/publications/2011/VAKKI2011_Kinnunen&Vik-Tuovinen.pdf

Koskinen Kaisa, Vuori, Jaana & Leminen, Anni-Kaisa (toim.) (2018). Asioimistulkkaus. Monikielisen yhteiskunnan arkea. Tampere: Vastapaino

Paananen, Jenny (2019). Yhteisymmärryksen rakentaminen monikulttuurisilla lääkärin vastaanotoilla. Artikkeliväitöskirja. Annales Universitatis Turkuensis C 465. Luettavissa verkossa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7557-0>. SKTL (2013). Asioimistulkin ammattisäännöstö. https://www.sktl.fi/@Bin/280271/Asioimistulkin_ammattiss%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6st%C3%B6.pdf

SKTL (2016). Oikeustulkin etiikka. <https://www.sktl.fi/@Bin/952493/Oikeustulk.%20I.6.pdf>

1. Kuka ja mikä olet?

Olen **Kaija Anttonen**, kääntäjä, tulkki ja kustantaja. Paitsi että käännän ja tulkaan olen myös kustantanut (toistaiseksi) saamelaiskirjallisuutta suomeksi vuodesta 2015, jolloin perustin Suomen pohjoisimman kustantamon Kieletär Inarin.

2. Missä asut?

Asun Inarin kunnassa, Kaamasen kylässä ja Suomen toiseksi pisimmän harjun eli Tuuruharjun kupeessa, hurmaavien vanhojen loppomäntyjen kuolpunassa.

© Eeva Mäkinen

3. Mitkä ovat työkielisi?

Käännän suomeksi ja englanniksi, ja näiden kielten lisäksi myös pohjois-saamesta, norjasta ja ruotsista.

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?

En kuuntele.

5. Mikä on inhokkitermisi?

Indigenous-sana. Se on kätevä englanniksi, mutta varsinkin simultaanitulkatessa vaikea suoltaa nopeasti suomeksi kun adjektiivia ei ole: alkuperäiskansan, alkuperäiskansaan kuuluva, alkuperäiskansalle ominainen jne.

6. Millaisissa vaatteissa käännät mieluiten?

Niin mukavissa ja luonnonmukaisissa kuin mahdollista. Jaloissa päällimmäisenä usein paksut harmaat pässinpökkimät housut ja villasukat. Ja jalat ovat olleet ainakin kaksikymmentä vuotta jo makuupussissa etteivät ala palella.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?

Käänsin näppiksen, ei tippunut mitään. Mutta todennäköisimmin leivänmuruja.

8. Mistä käännöksestäsi olet kaikkein ylpein?

Niitä on kaksi. Ensinnäkin filosofi-runoilija **Susan Griffinin** *Nainen ja luonto*. Kirja on kuin yhtä runoa, ja tekstilajit vaihtelevat rajusti, kun kirjailija käy läpi sitä, miten ihminen erotti itsensä luonnosta ja mies itsensä naisesta; mukana mm. **Emily Dickinsonin** runo. Toinen on toimittamani, suomentamani ja kustantamani *En laske, en koskaan*. Kokoelma saamelaista runoutta. Vuonna 2015 ilmestynyt kirja oli ensimmäinen suomenkielinen saamelaisrunoantologia. Siis vuonna 2015!

9. Menetätkö joskus yöunesi käännöstyön takia? Tai tulevatko käännökset uniisi?

Käännökset tulevat harvoin uniini. Yleisstressi, jossa mukana toki työasiat, voi kyllä toisinaan viedä unet.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkieleksi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöpynyt tulikirjaimin sieluusi?

Oppikoulun opettajan oppi: Sydämeen ei mahdu koskaan kahta ämmää.

11. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?

Kuvassa näkyy yksi kolmesta harrastuksestani. Hiihtämisen ja melomisen lisäksi teen puita. Ensin pilkon niitä kesän alun, sitten keräilen oksia pitkin kesää peräkärrykaupalla, sitten pinoan kuivuneet halot liiteriin. Koko talven rahtaan niitä sitten sisälle, jotta talo pysyy lämpimänä kolmenkymmenen asteen pakkasissa.

Kääntämistä, kotouttamista ja toimittamista: Kääntäjät kansainvälisillä lehtimarkkinoilla

Suurin osa aikakaus- ja sanomalehdistä käyttää vieraskielistä materiaalia joko sellaisenaan tai juttujensa pohjana. Usein käännöstausta häivytetään, mutta on olemassa myös lehtiä, joilla on vahva käännöslehden identiteetti.

Käännöslehtiä ja käännös-
materiaalin käyttöä aika-
kaus- ja sanomalehdissä on
Suomessa tutkittu yllättävän
vähän suhteessa siihen, kuinka
yleisestä ilmiöstä on kyse. Vuon-
na 2002 hyväksytyssä pro gradu
-tutkielmassaan **Hanna Miesta-**
mo osoittaa, että jo silloin käännös-
juttuja käytettiin liki kaikissa
Aikakauslehtien Liittoon kuuluneis-
sa yleislehdissä.

Miestamon mukaan käännösjutut
olivat tavallisimpia ulkomaalais-
taustaisissa julkaisuissa, mutta
niitä käytettiin paljon myös ko-
timaisissa lehdissä. Erityisen
yleistä oli, että jutuissa käytet-
tiin vieraskielistä taustamateri-
aalia.

Miestamon tutkimuksen val-
mistumisesta on kulunut liki 20 vuotta.
Tänä aikana tiedonvälitys ja kansainvälistyminen ovat
vain kiihtyneet.

Kun kääntäjä tai toimittaja muokkaa ja kääntää vieras-
kielistä materiaalia kokonaisuudeksi, puhutaan usein
journalistisesta kääntämisestä tai uutiskääntämisestä.
Silloin juttu ei välttämättä ole uskollinen yksittäiselle
alkuperäistekstille, vaan se on usein kokoelma eri läh-
teistä kerättyjä tietoja ilman lähdeviitteitä. Tekstistä on
myös vaikea erotella, mikä osa siitä on käännettyä ja
mikä on toimitettua tekstiä. Usein käännöstausta pyri-
tään häivyttämään, mutta on olemassa myös lehtiä, joilla
on vahva käännöslehden identiteetti.

Tausta saa näkyä

Valitut Palat, *Reader's Digest*, rantautui Suomeen vuon-
na 1945. Lehti on ollut pitkään Suomen menestyneim-
piä yleisaikakauslehtiä ja se on tullut tutuksi amerikk-

kalaisena positiivista henkeä ylläpitävänä
perhelehtenä. *Valitut Palat* ei ole yrittänyt
piilottaa kulttuurista ja kielellistä taus-
taansa ja sille onkin muodostunut vah-
va käännöslehden identiteetti. Tällä
hetkellä lehti ilmestyy 17 eri kielellä
ja 27 eri painoksena.

Suomen *Valittujen Palojen* toimi-
tuspäällikkö **Hanna Immonen** on
ollut tekemässä lehteä jo parikym-
mentä vuotta. Työvuosien aikana
Suomen toimitus on supistunut,
jolloin kotimainen sisällöntuotan-
to on vähentynyt ja käännetyn ma-
teriaalin määrä lisääntynyt.

”Tällä hetkellä noin neljä viidesosaa
jutuista on käännösjuttuja”, Immo-
nen kertoo. ”Suurin osa jutuista käänn-
netään englannista suomeksi, mutta
toisinaan juttuja suomennetaan myös
muista eurooppalaisista kielistä.”

Reader's Digestin eurooppalaisilla kieli-
versioilla on nykyään yhteinen julkaisuohjelma. Sen
seurauksena suurin osa suomennettavista artikkeleista
on kotoisin jostakin toisesta eurooppalaisesta maasta.
Käytännössä muutos on tarkoittanut sitä, että juttuja
ei tarvitse kääntämisen yhteydessä enää kotouttaa yhtä
paljon kuin aiemmin, jolloin käännösjutut olivat pää-
sääntöisesti amerikkalaisia.

Valituilla Paloilla ei ole talon sisäisiä kääntäjiä vaan
käännökset hoidetaan freelancer-voimin. Hanna Im-
mosen pyörittämään kääntäjärinkiin kuuluu tällä het-
kellä noin kymmenen kääntäjää, joista osa työskentelee
lehdelle enemmän ja toiset vähemmän.

Virpi Vuorijärvi on kääntänyt *Valittuja Paloja* viitisen
vuotta ensin opiskelun ja myöhemmin päivätyön ohes-
sa. Vuorijärvi kertoo kotouttavansa tekstiä vain harvoin.

Silloin syynä on se, että jutun sisältö ei välttämättä aukea lukijalle. ”Esimerkiksi joulunviettotavat voivat vaatia selvennystä”, Vuorijärvi kertoo.

National Geographic on Valittujen Pallojen tapaan tunnettu käännöslehti, jolla on vahva kansainvälinen brändi. Vuonna 1888 perustettu luonnontieteitä popularisoiva lehti ilmestyy tällä hetkellä 33 kielellä. Suomeksi lehteä on voinut lukea vuodesta 2001. Alusta asti lehteä ovat kääntäneet **Pia Korpisaari** ja **Heikki Mäntynen**. Korpisaari ja Mäntynen myös taittavat lehden suomenkielisen version. ”Kun artikkeli tulee käännettäväksi, saamme itse artikkelin, kuvien ja taittopohjan lisäksi kattavat taustamateriaalit”, Korpisaari kertoo.

Taustamateriaalin on tarkoitus helpottaa kääntäjän työtä. Siihen on koottu lisätietoa artikkelin aiheesta ja esimerkiksi tekstissä esiintyvien eläinten ja kasvien tieteelliset nimet. Yleensä se sisältää myös ehdotukset siitä, mistä tekstiä lyhennetään, jos taitto sitä vaatii. Lopulliset päätökset Korpisaari ja Mäntynen tekevät itse. Suomenkielisen *National Geographicin* nimiölehdellä Mäntyseen ja Korpisaareen viitataan toimittajina eikä kääntäjinä.

Suomalainen lehti maailmalla

On tavallista, että Suomessa luetaan suomennettuja lehtiä ja artikkeleita, mutta suomalaiset käännöslehdet ovat hyvin harvinaisia. Yksi tällainen menestynyt poikkeus on vuonna 2000 perustettu käsityölehti *Ottobre Design*.

Ottobre Design suunnattiin alusta alkaen kansainvälisille markkinoille ja heti ensimmäinen numero käännettiin saksaksi ja hollanniksi. Tällä hetkellä lehteä voi lukea kahdeksalla eri kielellä.

”Seuraava uusi aluevaltaus saattaa olla Puola”, pohtii *Ottobre Designin* päätoimittaja ja mallien suunnittelija **Tuula Hepola**. ”Sieltä on tullut paljon kyselyitä ja he ovat toivoneet omaa lehteä.”

Samalla tavalla yleisön pyynnöstä sai alkunsa lehden ranskankielinen versio. Facebookin *Ottobre*-faniryhmässä jaettiin ensin ohjeiden ranskannoksia, mutta toi-

ve kokonaan omasta lehdestä kasvoi jatkuvasti. Toiveeseen vastatattiin. Nyt lehteä kääntää sama henkilö, joka käänsi ohjeita jo faniryhmässä.

Suurin osa *Ottobren* kääntäjistä on ammattikäntäjiä, ja kaikilla on vankka tekstiialan osaaminen.

”Kääntäjän on ymmärrettävä työvaiheet ja se, miksi ohjeessa tehdään niin kuin tehdään”, Hepola painottaa. ”Ranskan- ja espanjankieliset lehdet käännetään englannista, muissa käännöksissä lähtökieli on suomi.”

Tekstiili- ja vaatetusalan tekniikat, materiaalit ja sanasto muuttuvat jatkuvasti. Jokaisella *Ottobren* kääntäjällä onkin työparinaan natiivi kielenkäyttäjä. Siten pyritään varmistamaan se, että käytetyt termit ovat ajassa kiinni. Varsinaista kotouttamista Hepolan mukaan ei kuitenkaan tehdä vaan kaikissa lehdissä on samat kuvat, kaavat ja ohjeet eikä niitä muokata alueen sähän tai muotiin sopiviksi.

”Aiemmin Suomessa puhuttiin housuhameista, nyt niitä kutsutaan culottes-housuiksi”, naurahtaa Hepola. Käännösten laatu on yksi pienen erikoislehden menestyksen ehto. ”Kyse on lehden uskottavuudesta”, hän painottaa.

Teksti: Riikka Pouta

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Lähteet:

Hanna Miestamon pro gradu (2002) Aikakauslehdet ja kääntäminen. Kurkistus suomalaisten yleisölehtien käännöstoiminnan laajuuteen ja luonteeseen <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/89521> (tiivistelmä)

Maarit Alkulan pro gradu (2018) Kääntämisen kirjo Kauppalehden Saksa-teksteissä <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104718/1544031072.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tulotasokysely auttaa hinnoittelussa

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto teetti Wicon Oy:llä asiatekstinkääntäjien tulotasokyselyn. Tutkimus toteutettiin verkkokyselynä maaliskuun aikana. Kyselyssä kartoitettiin edellisten vuosien tapaan niin palkansaaajien, yrittäjien kuin freelancereidenkin taustatietoja sekä yleistä ansiotasoa. Lisäksi kysyttiin työn määrästä ja laadusta sekä lomista. Tärkein osio oli kuitenkin laskuttamiseen liittyvä palkkio-osio eri kieliryhmittäin, johon saatiin hyvin vastauksia. Tällä kertaa useimmat tutkimuksessa kartoitetut kieliryhmät olivat edustettuina myös vastaajien joukossa, jolloin monet SKTL:n jäsenet voivat hyödyntää tietoja, kun miettivät omaa hinnoitteluaan.

Tutkimuksen taustaa

Kysely lähetettiin 1 276 jäsenelle ja kyselyyn vastanneita oli yhteensä 397. Vastausprosentti oli 31, mikä on riittävä, jotta useimmat kieliparit saatiin mukaan. Kyselyssä jouduttiin kuitenkin käyttämään useita muistutuksia, jotta vastauksia saatiin eri kielipareihin. Tästä huolimatta muutamaan kielipariin ei saatu vastauksia, joten ne jäivät ilman hintoja. Yllättävän moni oli myös avannut lomakkeen ja alkanut täyttää lomaketta, mutta joko jättänyt kesken tai unohtanut painaa Lähetä-painiketta.

Sukupuolijakauma oli 17/81 naisten hyväksi ja suurin osa vastaajista oli 30–60-vuotiaita. Alle 30-vuotiaita oli todella vähän, vain 18 kpl. Kotimaassa asuvat vastaajat menivät tämän jaon mukaan, mutta ulkomailta kyselyyn vastasi selvästi enemmän 40–49-vuotiaita. Kotimaan vastaajista 38 % tuli pk-seudulta.

Vastaajista reilu kolmannes (36 %) on toiminut alalla yli 20 vuotta. Edelliseen mittaukseen tässä oli hieman kasvua eli tehdään pidempää uraa. Keskimäärin alalla on oltu 16–20 vuotta. Päätoimisesti asiatekstinkääntäjiä teki 72 % vastaajista ja sivutoimisesti 21 % vastaajista. Päätoimisista suurin osa eli 271 henkilöä oli yrittäjiä, 35 henkilöä freelancereita ja 81 henkilöä palkansaaajia työnantajan palveluksessa.

Asiatekstinkääntäjät

Suurin osa vastaajista käytti sanaveloitusta (72 %). Seuraavaksi eniten käytettiin aikaveloitusta (39 %) ja sivuveloitusta (29 %). Enimmäkseen aikaveloitusta käytettiin toisen henkilön tekemän käännöksen tarkistamisessa tai oikoluvussa. Alennusta vakioasiakkaille antoi vain 33 % vastaajista, suurin osa ei alennuksia antanut. 81 % käytti

	Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
englanti-suomi	0,05	0,32	0,17	0,16	0,05
suomi-englanti	0,08	0,47	0,2	0,185	0,07
ruotsi-suomi	0,05	0,25	0,17	0,155	0,05
suomi-ruotsi	0,12	0,36	0,21	0,2	0,06
tanska ja/tai norja – suomi	0,12	0,26	0,2	0,22	0,05
suomi – tanska ja/tai norja	0,16	0,29	0,25	0,265	0,06
venäjä-suomi	0,13	0,19	0,16	0,155	0,03
suomi-venäjä	0,13	0,3	0,19	0,15	0,09
ranska-suomi	0,1	0,29	0,16	0,155	0,05
suomi-ranska	0,11	0,31	0,2	0,2	0,06
saksa-suomi	0,05	0,25	0,16	0,15	0,05
suomi-saksa	0,13	0,3	0,21	0,2	0,05
espanja-suomi	0,12	0,23	0,15	0,12	0,06
suomi-espanja	0,14	0,25	0,18	0,17	0,05
portugali – suomi	0,12	0,12	0,12	0,12	0
suomi-portugali	0,14	0,22	0,18	0,18	0,06
joku muu kielipari	0,04	0,36	0,19	0,16	0,08

Kuvassa suorien asiakkaiden sanahinnat.

käännösmuistityökaluja ja heistä 66 % koki, että asiakkaat edellyttävät alennusta osumista tai toistoista.

Yleisin kielipari oli englanti–suomi ja seuraavaksi yleisin oli suomi–englanti. Sen jälkeen tulivat ruotsi–suomi- ja suomi–ruotsi-kääntäjät. Myös saksa–suomi-kääntäjiä oli paljon. 39 % hinnoitteli kaikki kieliparit samanhintaisina. Edelleen kahdella kolmesta kielentarkastus sisältyi hintaan ja sen määrä oli hieman noussut viime vuodesta. Englannista suomeen käännettäessä kielentarkastus sisältyi hintaan useammin kuin muissa kielipareissa. Auktorisoituna kääntäjänä käännöksiä teki 36 % (vuonna 2017 vastaava luku oli 21 %). Takaisinkäännöksiä tehtiin harvoin ja vain pyynnöstä.

Risut ja ruusut

Liitolle lähetettiin terveisiä ja kiitoksia yleisesti työstä, mitä liitto tekee jäsenien hyväksi. Erityistä kiitosta annettiin koulutuksista, webinaareista ja seminaareista sekä Kääntäjä-lehdestä. Palkkiotason kartoitusta pidettiin hyvänä asiana ja se sai myös kiitosta. Kehitysehdotuksia ja -toiveita tuli tiettyjen erityisryhmien huomioimisesta, mikä ei ole ollut riittävää, sekä Helsinki-keskeisyydestä. Lisää koulutuksia ja kursseja sekä muita tilaisuuksia toivottiin erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolelle ja niin että ulkomailla olevat kääntäjät voisivat myös osallistua. Liitolta toivottiin lisää ytyä ja lobbauksia asiatekstinkääntäjien työehtoihin ja asemaan/oikeuksiin.

Palautetta tuli myös asiatekstinkääntämisen arvostuksen huomioimisesta: kirjallisuuden kääntäjien koettiin saavan liikaa huomiota ja suitsutusta asiatekstinkäännösten kustannuksella. Toivottiin siis tasapuolisuutta.

Tutkimuksen kehitysehdotukset liittyivät hinnoittelun vastausvaihtoehtoihin. Vastaajat kokivat, että eivät voi antaa yhtä hintaa vaan heidän pitäisi pystyä antamaan vaihteluväli. Tämä ei kuitenkaan ole tutkimuksen teon kannalta mahdollista, koska vaihteluvälejä on mahdoton laskea. Myös enemmän avoimia vastauksia toivottiin, jotta voi antaa selityksiä mm. hinnoille. Eniten palautetta tuli kysymykseen, jossa piti arvioida ajankäyttöä eri toimintoihin työviikon aikana. Vastaajien oli vaikea arvioida aikaa, ja lisäksi haluttiin antaa vartin tai puolen tunnin tarkkuudella viikkoaika. Esille tuotiin myös muutama uusi ajatus, jotka otetaan huomioon seuraavassa kyselyssä.

Kaiken kaikkiaan tietoa saatiin jälleen todella paljon. Kiitos kaikille vastaajille ja onnittelut arvannon voittajalle!

Teksti: Satu Wivolin

Kirjoittaja on Wicon Oy:n toimitusjohtaja.

	Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
englanti-suomi	0,05	0,2	0,11	0,11	0,02
suomi-englanti	0,08	0,2	0,13	0,12	0,03
ruotsi-suomi	0,05	0,2	0,12	0,12	0,03
suomi-ruotsi	0,11	0,8	0,18	0,14	0,14
tanska ja/tai norja – suomi	0,11	0,25	0,14	0,135	0,03
suomi – tanska ja/tai norja	0,1	0,27	0,21	0,26	0,1
venäjä-suomi	0,11	0,13	0,12	0,12	0,01
suomi-venäjä	0,12	0,12	0,12	0,12	0
viro-suomi	0,11	0,2	0,16	0,155	0,06
ranska-suomi	0,09	0,2	0,12	0,11	0,03
suomi-ranska	0,11	0,2	0,16	0,17	0,05
saksa-suomi	0,05	0,25	0,12	0,12	0,03
suomi-saksa	0,08	0,2	0,15	0,15	0,03
espanja-suomi	0,1	0,13	0,11	0,11	0,01
suomi-espanja	0,11	0,15	0,13	0,12	0,02
portugali – suomi	0,1	0,22	0,14	0,11	0,07
suomi-portugali	0,11	0,22	0,17	0,165	0,08
arabia-suomi	0,11	0,11	0,11	0,11	0
joku muu kielipari	0,08	0,33	0,14	0,13	0,05

Kuvassa alihankintakäännöstöitä välittävien toimijoiden sanahinnat.

Tanskan käännös- ja tulkkausala kriisissä

Ensin Tanskassa kiellettiin auktorisoidun kääntäjän nimikkeen käyttäminen, sitten kilpailutettiin oikeustulkkauset hinta edellä, terveydenhuollon asiakkaat määrättiin itse maksamaan tarvitsemistaan tulkkauspalveluista ja kääntäjien ja tulkkien koulutusta on leikattu leikkaamasta päästyä.

Kääntäjä-lehden numerossa 4/2017 kerrottiin, miten auktorisoidun kääntäjän nimikkeen käytön kieltäminen on vaikuttanut alaan. Lakimuutos on aiheuttanut epävarmuutta laillisesti pätevien käännösten tarvisijoiden keskuudessa. Nyt hämmennys on laajentunut myös tulkkausalalle.

Alin hinta aiheutti tulkikkadon

Tanskan kääntäjien ja tulkkien järjestöt ovat jo varhaisessa vaiheessa ilmaisseet huolensa viime talvena järjestetyn kilpailutuksen tuloksesta. Oikeusministeriön ja ulkomaalais- ja kotouttamisministeriön alaisuuteen kuuluvia tulkkauksia valittiin hoitamaan yksinoikeudella EasyTranslate-niminen välitystoimisto, joka välittömästi laski tulkkien palkkioita 15–25 %. Monet ammattitulkit eivät voineet hyväksyä uutta hintatasoa eivätkä suostuneet yhteistyöhön. Niinpä yritys on välittänyt epäpäteviä tulkkeja tai tulkkeja, joilta puuttuu turvallisuusselvitys, ja jopa jättänyt kokonaan täyttämättä tilattuja toimeksiantoja.

Tulkkauksen laatu on ollut niin heikkoa, että eräissä tapauksissa poliisit ovat päästäneet vähäisistä rikoksista kiinniotettuja epäiltyjä menemään. Tanskan korkeimpaan oikeuteen on kesällä tullut vireille asia, jossa haetaan ratkaisua siihen, onko alemmissa asteissa tuomittu virheellisesti laaduttoman tulkkauksen vuoksi.

Tilanne heikkeni tulkkauksen osalta niin paljon, että se johti erillisen tulkkiihdistyksen perustamiseen. Uuden Tolkesamfundet-järjestön puheenjohtaja **Lisbet Pors Abildager** pitää tilannetta vakavana: ”Tulkki tai auktorisoitu kääntäjä eivät enää ole suojattuja nimikkeitä, mikä merkitsee sitä, että ammattitaidottomat ja epäpätevät ihmiset ilmoittautuvat tehtäviin. Valtio sallii tämän, koska enää ei ole olemassa sertifiointijärjestelmiä tai mainittavia koulutusvaatimuksia.”

Tuomariyhdistyksen ja puolustusasianajajain yhdistyksen puheenjohtajat totesivat jo maaliskuussa, että tilanne saattaa kärjistyä siten, että kansalaisten oikeusturva kärsii. Lopulta myös poliitikot ovat havahtuneet: ”Meidän on kysyttävä itseltämme, oliko järkevää luopua auk-

© Lisbet Pors Abildager

Tolkesamfundet-järjestön puheenjohtaja Lisbet Pors Abildager pitää Tanskan tilannetta vakavana.

torisointijärjestelmästä, kun oikeuslaitoksessa tarvitaan kipeästi sekä täsmällistä tulkkausta että perusteellista Tanskan oikeusjärjestelmän tuntemusta. Kansalaisten oikeusturvahan riippuu siitä”, toteaa kansanedustaja **Karina Lorentzen Dehnhardt** (SF) Politiken-lehdelle. Oikeusministeri **Nick Hækkerupia** on tilanteen vakavuuden vuoksi pyydetty keskustelemaan parannuksista.

Tanska ei osallistu EU:n oikeudelliseen yhteistyöhön, joten esimerkiksi oikeustulkkausdirektiivi ei sitä sido. Tanska on kuitenkin allekirjoittanut Euroopan ihmis-oikeussopimuksen, jossa taataan oikeudenmukainen oikeudenkäynti kielelliset oikeudet mukaan lukien.

Oikeutta terveydenhuollon tulkkauksiin leikattu

Viime vuoden heinäkuusta alkaen vähintään kolme vuotta Tanskassa asuneet eivät enää ole ilman tarveharkintaa voineet saada verovaroin kustannettua tulk-

kipalvelua terveydenhuollossa, vaan heiltä on vaadittu maksu tulkin käytöstä. Tämä on johtanut siihen, että ”tulkkeina” on käytetty perheenjäseniä, jopa lapsia. Tanskan lääkärilyhdistys on ilmaissut huolensa päätöksestä muun muassa sen eriarvoistavan vaikutuksen vuoksi, sil-

lä ammattitulkin puuttuminen vaikeuttaa eniten jo en-
tuudestaan heikoimmassa asemassa olevan väestöosan tilannetta.

Teksti: Kristiina Antinjuntti

Kirjoittaja on SKTL:n toiminnanjohtaja.

Itävallan oikeustulkit protestoivat palkkioistaan

Itävallan oikeustulkit haluavat kiinnittää huomiota pitkäaikaiseen palkkiokuoppaansa ja ovat ilmoittaneet työnseisauksesta 17. syyskuuta. Tuolloin ei siis voida järjestää tulkattavia oikeudenistuntoja. Wienin rikos-tuomioistuimessa järjestetään mielenilmaus.

Vuoden 2007 jälkeen oikeustulkki palkkioihin ei ole tehty minkäänlaisia indeksikorotuksia, joten inflaation vaikutuksesta reaaliansiot ovat laskeneet 22,5 prosenttia.

Oikeustulkki järjestön puheenjohtaja Andrea Bernardi toteaa lehdistötiedotteessa, että viimeisten

kymmenen vuoden aikana sertifioitujen oikeustulkki-
kien määrä on puolittunut aiemmasta 1400:sta noin
700:aan, osin huonon palkkauksen vuoksi. Siksi pätevien
oikeustulkki löytyminen oikeudenistuntoihin käy
yhä vaikeammaksi. Tuomarien yhdistys on asettanut
tukemaan tulkki vaatimuksia markkinoiden kehitystä
noudattavasta oikeudenmukaisesta palkkiosta, palkki-
onkehityssääntöjen laatimisesta ja palkkioiden hallin-
noinnin tehostamisesta.

Teksti: Kristiina Antinjuntti

Kirjoittaja on SKTL:n toiminnanjohtaja.

**turun
kirja-
messut**
W 4.-6.10.2019

**SATOJA KERTOJIA.
TUHANSIA TARINOITA.**

**Turun
Kirjamessujen
pääteemana
vuonna 2019 on
teatteri**

**TURUN
MESSUKESKUS**

Trekstuaalisuus tapetilla

Tekstien monimuotoisuus avaa uusia näkökulmia käännöstieteen peruskysymyksiin

Turun yliopistossa 4.10. järjestettävä Trekstuaalisuus-kollokvio yhdistää käännöstieteen ja tekstuaalitieteiden näkökulmia ja pohtii tekstien, viestien välittymisen ja kääntämisen syvintä olemusta. Mitä käännettävät, käännettyt, monikieliset tai multimodaaliset tekstit oikeastaan ovat ja mitä viestin sisältävälle tekstille tapahtuu, kun se käännetään?

Nykyään on yhä vaikeampi tietää, miten ja millä kielellä tekstit ovat syntyneet, miten ne ovat muuntuneet tai ovatko ne luotettavia. Esimerkiksi uutisia saatetaan kirjoittaa monia erikielisiä lähteitä yhdistellen ja muokata vielä julkaisun jälkeenkin. EU-käännöksilläkään ei aina ole virallista lähtötekstiä, vaan erikieliset versiot ovat yhdenvertaisia, mikä murtaa käännöstieteen perinteistä lähtö-tuloteksti-ajattelutapaa. Lisäksi monet perinteiset mediat ovat murroksessa, monikielisyys on yleistä ja käännösteknologiat kehittyvät.

Kaikilla näillä seikoilla on vaikutus niin tekstien muotoihin kuin käsityksiimme niistä. Kääntämisen ja tekstuaalisuuden tutkijoilla on näihin kysymyksiin liittyvää asiantuntemusta. Siksi on aika lyödä viisaat päät yhteen ja tarkentaa kuvaa teksteistä, viesteistä ja niiden välittymisestä monikielisessä maailmassa.

Tulevassa ”TREKSTUAALISUUS – käännöstieteen ja tekstuaalitieteiden risteyksissä” -kollokviossa pohditaan, mitä annettavaa käännöstieteellä ja tekstuaalitieteillä on toisilleen. Miten esimerkiksi käännöstieteessä voitaisiin huomioida paremmin lähtö- ja tulotekstiparia pidemmälle ulottuva tekstien jatkumo? Miten tekstuaalitieteet hahmottavat tekstien muuntumisen kielirajojen ylittyessä? Millainen rooli kääntäjillä on tässä kieltenvälisessä viestin välittymisessä?

Tekstuaalitieteiden ja käännöstieteen risteyksissä

Lokakuun kollokvio jatkaa keväällä XVII KäTu-symposiumissa työpajan muodossa virittelemäämme monitieteistä dialogia. Tuolloin kävi selväksi, että käännös- ja tekstuaalitieteiden samankaltaisuuksien ja erojen tarkastelu johdattaa tärkeisiin aiheisiin ja auttaa paljastamaan

© Maarit Laitinen

Laura Ivaska ja Sakari Katajamäki ovat tutkineet trekstuaalisista näkökulmista muun muassa Nikos Kazantzakis, Jules Vernen, Johan Ludvig Runebergin ja Zacharias Topeliuksen teosten käännöksiä.

molempien alojen sokeita pisteitä, kartoittamattomia alueita ja itsestäänselvyyksien huteria rakenteita. Esimerkiksi käännöstieteessä lähtö- ja tuloteksti otetaan helposti itsestäänselvyyksinä, vaikka tekstuaalitieteet ovat osoittaneet, että tekstit elävät ja muuttuvat jatkuvasti, minkä seurauksena lähtö- ja tuloteksteiksi on usein monia ehdokkaita.

Tekstuaalitieteet on yhteisnimitys tekstien syntyä, monitasoisuutta ja muuntumista tutkiville tieteille, kuten tekstien alkuperää ja välittymistä tutkivalle tekstikritiikille ja kirjoitusprosesseja tarkastelevalle geneettiselle kritiikille. Tekstuaalitieteissä tutkitaan esimerkiksi tietyn kirjailijan tapaa kirjoittaa ja revisoida teoksiaan, tekstien editoinnin historiaa ja tekstien aitoutta.

Tutkimuksen kohteena on, aivan kuten käännöstieteessäkin, tekstien uudelleenkirjoittaminen ja yleisöjen muuttuminen, mutta tekstuaalitieteissä tutkimus rajataan yleensä kirjoitusten välittymiseen yhden kielen sisällä. Alalla on kuitenkin viime vuosina herätty miettimään myös kääntämistä – samoin kuin käännöstieteeseen on omaksuttu tekstuaalitieteellisiä näkökulmia. Kollokvion tavoitteena on ruokkia tätä virinnyttäinnostusta.

Trekstuaalinen tulevaisuus

Sanalla ”trekstuaalisuus” viittaamme tekstuaalisuutta, transmissiota ja kääntämistä (engl. translation) yhdistelviin näkökulmiin, kuten tekstien monikerroksisuuteen, monipolvisiin syntyvaiheisiin sekä tekstien erilaisiin tapoihin muuttua ja välittyä.

Jatkamme käännöstieteen ja tekstuaalitieteiden teemoja ristiinvalottavaa keskustelua myös lokakuun kollokvion jälkeen. Málagaissa marraskuussa pidettävässä The European Society for Textual Scholarship -seuran konferenssissa järjestämme trekstuaalisuus-sektion.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) arkistoon valmistelemme kääntäjille ja tutkijoille suunnattua työpajaa, joka kannustaa arkistojen käyttöön käännöskirjallisuuden tutkimuksessa ja muistuttaa kääntäjiä heidän työstään syntyvien arkistojen merkityksestä.

Teksti: Laura Ivaska ja Sakari Katajamäki

Ivaska viimeistelee Turun yliopistossa väitöskirjaansa välikielten kautta kääntämisestä.

Katajamäki on kirjallisuudentutkija ja tekstikritikko, joka työskentelee SKS:n Edith – suomalaisen kirjallisuuden kriittiset editiot -yksikön toimituspäällikkönä.

Kollokvion ohjelma

*Kieli- ja käännöstieteiden laitos, Turun yliopisto
4.10.2019. Tilaisuus on avoin kaikille kiinnostuneille.*

Variantti-verkoston vuosikollokvio ”TREKSTUAA-LISUUS – käännöstieteen ja tekstuaalitieteiden risteyksissä”

Ilmoittaudu mukaan 18.9. mennessä!

#trexual

- Vanhin suomenkielinen Ars moriendi -teos osana käännösten ja uusintapainosten verkostoa (Tanja Toropainen)
- Alkemia peili: englanninkielisen alkemia käännöshistoriaa (Sara Norja)
- Uusi testamentti 2020 – armoton ja uskon raamatunkäännös? (Niko Huttunen & Tuomas Juntunen)
- Kirjailija runouden kääntäjänä: Hermann Broch (Leena Eilittä)
- Monikieliset venäläiset kirjailijat Suomessa: Zinaida Lindén ja Polina Kopylova (Marja Sorvari)
- Monikieliset tekstiketjut epäsuorassa kääntämisessä: miten tutkia samuuden välittymistä? (Kristiina Taivalkoski-Shilov)
- Tekstien editointiprosessit ja visualisointi (Christophe Leblay, Marianne Kaltiokumpu-Blomgrén, Maarit Koponen, Maarit Mutta, Anna Salmela & Leena Salmi)
- Asiatekstien luovat käännös- ja tuotantoprosessit: kääntäminen psykologian luovuusteorioiden valossa sekä monivaiheiset tekstintuotantoketjut (Annamari Korhonen)
- Tekstin materiaalisuus ja multimodaalinen kääntäminen: audiovisuaalisen tekstin muodolliset reunaehdot (Riku Haapaniemi)
- Audiovisuaalisten tekstien multimodaalisuus (Tuuli Ahonen)
- Varhainen suomentamistoiminta suomalaisuuden asialla: esimerkkinä antiikin kirjallisuus (Minna Sepänen & Outi Paloposki)
- Poirot ennen ja nyt – vanhoista ja uusista Christie-suomennoksista (Jaakko Kankaanpää)

Tarkempi ohjelma ja ilmoittautumiset:
www.finlit.fi/fi/tutkimus/tutkimusverkostot/variantti-tekstikritiikin-ja-tieteellisten-editioiden-tutkijaverkosto

Viron runokartta

Runokartta

– uusi kaunokirjallinen matkaopas Viroon

Viron runokartta on kesän kynnyksellä julkaistu, jatkuvasti täydentyvä kokoelma uutta virolaista, suomennettua virolaista ja suomeksi Virolasta kirjoitettua runoutta – oiva kirjallisuudesta ja käännoksistä kiinnostuneen matkailijan kaunokirjallinen opas Suomenlahden eteläpuolelle. Kartan saa näppärästi auki verkkosivulta vironrunokartta.fi.

Klikkaamalla karttaan merkittyjä paikkoja runomatkailija pääsee retkeilemään Viron kirjallisissa kulttuuri- ja luonnonmaisemissa sekä saa tietää, mitä runoilijat ovat kirjoittaneet juuri kyseisestä kadunkulmasta, hiekkaranasta tai vaikkapa bussipysäkestä.

Runokarttaa päätoimittaa suomentaja **Anniina Ljokkoi** ja mukana työryhmässä ovat **Varja Arola**, **Heidi Iivari** ja **Katja Meriluoto**. Heidän työtään tukee Suomen Kulttuurirahasto. Kartan toimitus- ja käännoistyötä jatketaan edelleen ja kartta täydentyy sitä mukaa, kun suomennoksia valmistuu lisää.

Osa runoista on julkaistu aiemmin viroksi ja suomennettu nimenomaan runokarttaa varten. Mukana on myös useiden kääntäjien (mm. **Hannu Oittinen** ja **Jukka Mallinen**) aiemmin julkaistuja suomennoksia. Kaikki runot on kuitenkin julkaistu tämän vuosituhannen puolella.

Arolan ja Ljokkoin yhdessä suomentamat **Jan Rahmanin** ja FS:n runot vievät runokarttaretkelijän Põlvan linja-autoasemalle ja Pärnun rantaan, **Outi Hytösen** suomentama **Jan Kausin** proosaruno laivalle keskelle Suomenlahtea, **Katja Meriluodon** suomennos **Aare Pilven** runosta eteläisen Viljandimaan Mõisakülaan, melkein Latvian rajalle asti. Runokartalta voi lukea suomentajanakin tunnetun kirjailija **Tapio Koivukarin** rauman giärel kirjoittaman runon Etelä-Virossa, Võrumaalla sijaitsevasta Tamme-Laurin tammesta. Kartalle on myös tulossa lukuvinkkejä suomeksi julkaistuista Viroom sijoittuvista kirjoista.

Kääntäjä-lehti haastatteli runokartan päätoimittajaa, Anniina Ljokkoita.

Mistä tämä mainio Runokartta-idea sai alkunsa?

”Minua itseäni on aina kiinnostanut virolaisessa kirjallisuudessa ihan oikea Viro ja virolaisten kokemusmaailma. Oikeiden paikkojen vilahtelu teksteissä on aina antanut jännää värinää sekä tekstille että paikoille. Mietin jo muutama vuosi sitten, millainen olisi runoista ja kuvista koostuva matkaopas, ja siitä syntyi idea runokartasta netissä.”

Mitä hyötyä Runokartan toimitustyössä on ollut kääntäjänä toimimisesta?

"Kääntäjän kokemus auttaa tietenkin hahmottamaan, millaisina virolaiset tekstit näyttäytyvät suomalaisille, eli sisältävätkö ne jotain sisäpiiritietoa, joka ei sano nojatuolituristille mitään, vai antavatko ne päinvastoin paikkoihin sellaisia näkökulmia, joita perinteisistä matkaoppaista ei löydy. Paikoista kerrotaan runoissa tosi monella eri tasolla; joskus paikka ja sen tunnelma on tekstin pääkohteena ja sitä kuvaillaan monin sanoin, mutta useimmiten paikka on vain näyttämö jollekin ihan muulle teemalle, kuten ihmissuhteelle tai kasvukivuille jossain elämänvaiheessa. Runokartalta löytyy näitä ja toki paljon muuta.

Osa kartalle tulevista teksteistä on jo aiemmin suomentettuja ja niitä on monilta eri kääntäjiltä. Teemme paljon yhteistyötä virolaisen kirjallisuuden suomentajien kanssa. Osan teksteistä suomentamme itse ja toimitamme yhdessä valmiiksi. Runoja kääntäessä täytyy aina valita, mitä puolia tekstistä pitää tärkeimpänä ja mitkä ovat toissijaisia, eli onko esimerkiksi mitan tai rytmin säilyttäminen tärkeämpää kuin sisältö.

Runokartalle tulevissa käännöksissä haluamme säilyttää ennen kaikkea sisällön, mutta kiinnitämme huomiota myös siihen, että käännös kuulostaisi hyvältä lavalta esitettynä. Paikannimien suomentamista joudumme pohtimaan päivittäin, emmekä ole vielä löytäneet joka tilanteeseen sopivaa kaavaa: eli jättääkö tekstissä mainitut paikannimet virokieliseen asuunsa, jolloin ne löytyvät helposti kartalta, vai suomentaako ne suomalaiseen suu-

hun sopiviksi. Mukauttaminen suomalaiseen kulttuuriin eli virolaisten paikkojen ja ilmiöiden korvaaminen suomalaisilla on tässä tapauksessa täysin poissuljettu metodi, koska haluamme, että tekstit kertovat nimenomaan Virossa."

Oletteko jo saaneet palautetta Runokartan avulla Virossa suunnistavilta?

"Toistaiseksi olemme kuulleet vain nojatuolimatkaileijoista; runojen availu kartalta on kuulemma koukuttavaa. Kesällä Virossa on tosin käynyt paljon suomalaisia, ja ainakin yksi Tartossa käynyt turisti kiitti meitä Tarton runoista. Järjestimme Tallinnassa elokuussa runosuunnistuksen kartan pohjalta, eli veimme tekstejä kaduille ja kahviloihin ja annoimme osallistujien etsiä ne ohjeiden avulla."

Onko runokartalle suunnitteilla myös muita kieliä suomen ja viron lisäksi?

"Jos vastaan tulee millä tahansa kielellä kirjoitettu Virossa kertova runo ja saamme sen myös suomentetuksi, voimme lisätä sen kartalle. Olen myös haaveillut kartan laajentamisesta inkerinsuomen ja karjalan kielen alueille, mutta se taitaa olla toinen projekti. Runoilijoiden ja lukijoiden vihjeet ovat usein tärkeitä, jotta runot löytävät tiensä runokartalle!

Teksti: Jenni Kavén

Kirjoittaja on SKTL:n järjestöasiantuntija ja auktorisoitu kääntäjä kieliparissa viro-suomi.

vironrunokartta.fi
www.facebook.com/vironrunokartta

Kuvassa vasemmalta oikealle Varja Arola, Anniina Ljakkoi sekä kirjailija Triin Soomets.

© Jaakko Kaartinen

Svensk-finskt översättarseminarium

10–11.10.2019

Torsdag 10 oktober 2019

11.00–12.30
Anmälan och lunch

12.30–12.40
Seminariet inleds med välkomstord av
Charlotta af Hällström-Reijonen,
Institutet för de inhemska språken

12.40–13.25
Och ordboken blir inte färdig
Nina Martola,
Institutet för de inhemska språken

13.25–14.10
Ajankuvaa suomen kielen uudissanoissa
Minna Pyhälähti,
Institutet för de inhemska språken

14.10–14.40
FISKMÖ – finsk-svensk korpus & maskinöversättning
Jörg Tiedemann,
Helsingfors universitet

14.40–15.10
Kaffe

15.10–15.55
Tilltal i Finland och i Sverige
Maria Fremer,
Institutet för de inhemska språken

15.55–16.00
Bensträck

16.00–17.00
Dubbningsöversättarens drömjobb? Om att översätta den nya Mumin-serien till finska och svenska
Marika Westerling och
Minna Tasanto, översättare

Fredag 11 oktober 2019

9.15–10.00
Suomen ja EU:n säädöskieli – sisaruksia vai serkun kummin kaimoja?
Aino Piehl,
Institutet för de inhemska språken

10.00–10.30
Att översätta för EU
Ralf Gustafsson, översättare,
lokal representant för general-
direktoratet för översättning (DGT),
Europeiska kommissionen

10.30–11.00
Paus

11.00–11.45
Suomen EU-puheenjohtajakautta kääntämässä
Niina Elomaa, Statsrådets kansli

11.45–13.00
Lunch

13.00–13.45
Rätt och fel, fint och fult, bra och dåligt – normer och normutmaningar i 140 års nusvenska
Björn Melander,
Uppsala universitet

13.45–14.30
Tjänsteperson, dyna och en. Exempel från den jämställda, inkluderande och normkreativa svenskan
Karin Milles, Södertörns högskola

14.30–14.45
Avslutningsord
Kristiina Antinijuntti,
Finlands översättar- och tolkförbund

ÖVER-
SÄTTAR-
SEMI-
NARIET
-NÄK

Deltagaravgift
350 euro (medlemmar i Finlands översättar- och tolkförbund)
450 euro (icke-medlemmar)
Priserna inkluderar moms (24 %).

Solo Sokos Hotel Tornii
Ratapihankatu 43, Tammerfors

#översättarseminariumet2019
#kääntäjäseminari2019

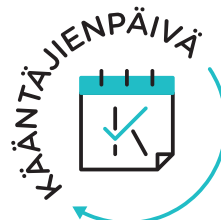
sprakinstitutet.fi/översättarseminariumet
sktl.fi/liitto/seminariit

Om du inte hunnit anmäla dig före den 10 september kan du fråga om lediga platser till seminariet av konferenssekreterare Jenni Roth på adressen jenni.roth@gmail.com.

Kansainvälinen kääntäjänpäivä

Kansainvälistä kääntäjänpäivää vietetään tänä vuonna perjantaina 27.9.2019 Turun yliopistolla. Vuosi 2019 on YK:n kansainvälinen alkuperäiskielten vuosi, jonka mukaisesti Kääntäjänpäivänä tarkastellaan alkuperäis- ja vähemmistökieliä ja niiden kääntämistä ja tulkkausta kieliasiantuntijan näkökulmasta. Tule osallistumaan keskusteluun ja tapaamaan kollegoita!

Vuoden 2019 alustava ohjelma:
Perjantai 27.9.2019
Turun yliopisto, Turku

Rekisteröityminen

- 10.00 Tervetuloa!
Päivän avaa varadekaani, professori **Marja-Liisa Helasvuo** (Turun yliopisto).
Aamupäivän teema: *Alkuperäiskieli valtakielen kyljessä – miten kääntäminen lisää kulttuuritietämystä ja kielen elinvoimaisuutta*
- 10.20 Ensimmäinen puheenvuoro
- 11.00 Kääntäjä ja kustantaja **Kaija Anttonen**: Kulttuuritietämyksen lisääminen kääntämällä – esimerkkinä saamen kääntäminen
- 11.30 Lounastauko
- 12.30 Hetki aikaa tutustua näytteilleasettajiin
- 13.00 Kurkistus Suomen EU-puheenjohtajakauden käännös- ja kielipalveluiden kiehtovaan maailmaan – **Taru Virtanen**, Valtioneuvoston kanslia, käännös- ja kielitoimialan vieraiden kielten yksikön päällikkö
- 13.45 Oopperaa viittomakieleksi: Esittävän taiteen tulkkaus ja käännös viittomakielelle – **Päivi Masih**, viittomakielen tulkki ja **Maarit Widberg-Palo**, koulutussuunnittelija, Viittomakielialan Osuuskunta Via
- 14.30 Iltapäiväkahvi
Iltapäivän teema: *Suomen kielen kehitys – sanat ja kieli*
- 15.00 Viides puheenvuoro
- 15.45 Professori **Kaisa Häkkinen**: Suomen kieli – vähemmistökielestä valtakieleksi
- 17.00 Seminaari päättyy, juttu jatkuu jälkilasillisella.

Päivän järjestävät **Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL** ja **Kieliasiantuntijat ry**.
Yhteistyössä **Turun yliopisto**.

Oikeudet ohjelma- ja aikataulumuutoksiin pidätetään.

Seuraa meitä sosiaalisessa mediassa

#KäPä2019, #ITD2019
Instagram: @kaantajienpaiva

© Hanna Oksanen, Turun yliopiston viestintä

Rekisteröityjen oikeustulkkien (ROT) koulutuspäivä

Aika: 25.10.2019 klo 10–17

Paikka:

**Original Sokos Hotel Presidentti,
Eteläinen Rautatiekatu 4, Helsinki**

Ohjelma:

- 09.30–10.00 Ilmoittautuminen ja aamukahvi
10.00–10.10 SKTL:n toiminnanjohtaja
Kristiina Antinjuntti
10.10–12.00 Verorikokset ja velallisen rikokset.
Rikoskomisario **Antti Perälä**
12.00–13.00 Lounas
13.00–15.00 Rikoshyöty ja menettämisseuraamukset.
Kihlakunnansyyttäjä **Eeva Ahola**
15.00–15.30 Kahvitauko
15.30–16.30 Kansainvälisestä rikosoikeudenalan
yhteistyöstä. Neuvotteleva virkamies
Sampsa Hakala

Hinta:

	31.8. saakka	1.9.–26.9.
SKTL:n / Kieliasiantuntijat ry:n jäsen	45 euroa	60 euroa
Muu kuin SKTL:n jäsen	75 euroa	100 euroa

Hinnat sisältävät alv:n 24 %. Hintaan sisältyy kahvi ja lounas.

Ohjelma, lisätietoja ja ilmoittautuminen
SKTL:n verkkosivujen kautta:
www.sktl.fi/tapahtumakalenteri/

© Colourbox

Hae työskentelyresidenssiin Saksaan!

**Haku vuoden 2020 jaksoille Särön
Oder-residenssiin Frankfurt Oderiin
Hakuaika 1.6.–30.9.2019**

Kaikki Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton jäsenet jaostosta riippumatta voivat hakea SKTL:n yhteistyökumppanin Särön ry:n Oder-residenssiin, joka sijaitsee Saksan ja Puolan rajalla Frankfurt Oderin kaupungissa. Residenssi on tarkoitettu ensisijaisesti työskentelyyn, joten edellytämme kaikilta hakijoilta työsuunnitelmaa.

Haettavana on kolme kahden viikon jaksoa:

- **keväällä 18.5.–1.6.2020**
- **kesällä 17.–31.8.2020**
- **syksyllä 2.–16.11.2020**

Kahden viikon majoitusjakso on aina maanantaista maanantaihin eikä lyhyempää jaksoa voi hakea.

Haettavana on

- kahden hengen huone (16m², 2hh), jossa on parisänky, työpöytä ja vaatekaappi **tai**
- yhden hengen huone (10m², 1hh), jossa on yhden hengen sänky, työpöytä ja vaatekaappi **tai**
- koko residenssiasunto (86m², 3hh).

Jos haet vain toista huoneista omaan käyttöösi, residenssi-asunnon toisessa huoneessa majoittuu samanaikaisesti toinen SKTL:n jäsen.

Huoneistossa on erkkeri-ikkunainen yhteistyötila, ruokailutila ja keittiö, jossa on jääkaappi ja sähköuuni ja -hella. Kylpyhuoneessa on pyykinpesukone. Asunnossa on langaton nettiyhteys. Särö ry antaa vieraiden käyttöön linavaatteet ja pyyhkeet. Asunto on tarkoitettu korkeintaan kolmen ihmisen yhtäaikaiseen oleskeluun.

Hinnat kahden viikon jaksolla

- kahden hengen huone (1 huone, 1–2 hlöä) 432 €
- yhden hengen huone (1 huone, 1 hlö) 288 €
- koko residenssi (2 huonetta, 1–3 hlöä) 720 €

Hakemuksen liitteenä tulee olla **vapaamuotoinen työsuunnitelma**, jonka perusteella oleskelujaksoa haetaan (enintään yksi A4). Saatuaasi myönteisen päätöksen sinun on vahvistettava viikon kuluessa, otatko residenssijakson vastaan. Ilmoitus on sitova.

**Hakulomake ja lisätietoja residenssistä löytyy
SKTL:n verkkosivuilta
(www.sktl.fi/liitto/residenssit).**

Kopiosto-apurahat haettavina 1.–20.10.2019

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettavaksi kopiointista maksettujen tekijänoikeuskorvausten perusteella Kopiosto-apurahat kääntäjille.

Apurahapäätökset tekee liiton hallitus hakemukset käsittelevän erillisen Kopiosto-työryhmän ehdotuksen perusteella. Apurahan myöntäminen on harkinnanvaraista. Apuraha voi olla suuruudeltaan **enintään 2 000 euroa**. SKTL ilmoittaa vähintään 1 000 euron suuruiset apurahat verottajalle.

Valtakirja

SKTL kerää apurahan hakijoilta Kopiosto-valtakirjoja, joiden valtuutuksella Kopiosto tekee kopiointisopimuksia muun muassa valtion, kuntien ja yritysten kanssa. Kopiosto-valtakirjan antaminen varmistaa, että Kopiosto jatkossakin säilyttää lisensijärjestön asemansa ja voi kerätä tekijänoikeusmaksuja, joilla apurahat rahoitetaan. SKTL:lle valtakirja annetaan **kääntäjän ominaisuudessa**. Valtakirjalomakkeet löytyvät Kopioston sivuilta **www.kopiosto.fi/valtakirja**. Apurahaa voivat hakea kaikki, jotka ovat kääntäneet tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa, ts. kirjallisuutta (kaunokirjallisuutta tai tieto- ja oppikirjallisuutta) artikkeleita sanoma- tai aikakauslehdille tai julkaistua asiatekstia.

Apurahatyypit

Henkilökohtaiset, ns. yksilöapurahat

Kopiointikorvauksista myönnettävää, kääntäjille tarkoitettua apurahaa voidaan myöntää henkilökohtaisena kohde- tai konferenssi- ja koulutusapurahana:

Kohdeapurahaa voi hakea tiettyyn käyttökohteeseen, esim. perusteltua opintomatkaa varten, ammattikirjallisuuden, työvälineiden tai työhuoneen hankintaan taikka muuhun kääntäjän ammattitaitoa ja työskentelyolosuhteita edistävään tarkoitukseen.

Konferenssi- ja koulutusapurahalla tarkoitetaan apurahoja kansainvälisiin tai kotimaisiin seminaareihin taikka konferensseihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin, käännös- ja tulkkausalan täydennyskoulutukseen yms. Konferenssi- ja koulutusapurahaa voidaan myöntää myös niille hakijoille (lähinnä av-kääntäjille, tulkeille sekä opettajille ja tutkijoille), jotka eivät tuota tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa eli kopioitavaa materiaalia. Koulutusapurahaa ei myönnetä koulutukseen, johon hakijan on mahdollista saada opinto- tai aikuiskoulutustukea.

HUOM! Kopiointimateriaalia tuottavat kääntäjät voivat saada vuosittain yhden apurahan konferenssimatkaan, vaikka olisivat saaneet hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna suurimman mahdollisen Kopiosto-apurahan. Myöskään hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna saatu vuosiapuraha tai muu suuri apuraha ei ole este konferenssi- ja koulutusapurahan eikä kohdeapurahan saamiselle.

Projektiapurahat

Yksilöapurahojen myöntämisen lisäksi kopiointikorvauksista voidaan tukea käännös- ja tulkkausalaan yleisesti hyödyttäviä kehityshankkeita. **Projektiapurahaa** voidaan myöntää organisaatiolle, työryhmälle tai yksityishenkilölle kurssin, työpajan, julkaisun tms. valmistamista varten.

Hakuohjeet

Tutustu hakuohjeisiin ja haun rajoituksiin ennen hakemuksen lähettämistä. Hakuohjeet SKTL:n verkkosivuilla osoitteessa: **www.sktl.fi/liitto/apurahat/kopiosto-apurahat/hakuohjeet**.

Hakulomake

Kopiosto-hakemuksen voi toimittaa vain sähköisen apurahajärjestelmän kautta osoitteessa **sktl.apurahat.net**. Hakemuksen voi täyttää sähköisesti vain hakuaikana. Hakuaika alkaa tiistaina 1.10.2019 ja päättyy sunnuntaina 20.10.2019 klo 23:59. Muista hakea apurahaa hyvissä ajoin. Lomake on täytettävä tarkasti – puutteellisesti täytettyjä hakemuksia ei oteta käsittelyyn. Hakemusta ei voi täydentää lähetyksen jälkeen. Hakija vastaa itse hakemuksessa antamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Apurahaselvitys

Kopiosto-apurahan käytöstä on saajan annettava liiton hallitukselle luotettava selvitys, johon on liitettävä kuitit. Selvitys on toimitettava 1 (yhden) vuoden sisällä apurahan myöntämisestä apurahajärjestelmän kautta. Selvityksen laiminlyöjälle ei myönnetä Kopiosto-apurahaa 6 (kuuteen) vuoteen.

- Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus

Apurahahakemukset käsitellään SKTL:n hallituksen kokouksessa marraskuussa, ja apurahan saaneille ilmoitetaan päätöksestä henkilökohtaisesti.

HELSINGIN KIRJAMESSUT 24.-27.10.

TAPAA KIINNOSTAVIMMAT KIRJAILIJAT,
SEURAA AJANKOHTAISIA KESKUSTELUJA,
HANKI KIRJAT MESSUHINTAAN JA NAUTI
AINUTLAATUISESTA TUNNELMASTA.
MUKANA UUTUUSKIRJAT, ANTIKVARIAATIT
JA YLI 1000 ESIINTYJÄÄ!

AVOINNA: to-la klo 10–20, su klo 10–18.

LIPUT EDULLISEMMIN ENNAKKOON!

Aikuisten liput alkaen 16 €. Katso kaikki hinnat: shop.messukeskus.com.

SAMALLA LIPULLA: Viini ja Ruoka -messut.